

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA VPRAŠANJA

LETO III. — Stev. 13.

NOVO MESTO, 28. MARCA 1952

ČETRTLETNA NAROCNINA 100 DIN

IZHAJA VSAK PETER

Od tedna do tedna

Trst je še vedno v osredju zanimanja svetovne javnosti. Ko so pred tednom dni, 20. marca, šovinistični tržaški razgrajaci kljub prepovedi anglo-ameriške vojske uprave demonstrativno začeli proslavljati štiriletno podpis tristranske deklaracije, so poštenti ljudje spoznali, da je spet italijanski fašizem pokazal zobe. In na pomoč so mu složno priskočili še kominformovci, da bo bratovščina popolnejša in nenasitni rimski imperializem zadovoljen. Spletke, ki jih pletejo italijanski iredentisti okrog tržaškega vprašanja, so odkrile svojo pravo fašistično-kominformovsko barvo.

Sovražna protijugoslovanska gesla, ki jih vneta trojica tržaški fašistični škof Santin, njegov pobratim tržaški župan Bartoli in moskovski plačavec Vidali, so pretekli dne pograbili tržaški paglavci in s svojimi pubertetnimi glasovi nemara hoteli prestrašiti svet. Učaljeni, ker je policija demonstrante razgnala, so potem njihovi gospodarji razglasili nekakšno stanko, jih vnovič pogrnali na ceste, da so pobijali okna in se spet razrepenčili, pa se brž raztepli, ko so začutili odpor. Da se ne bi pobalini v Trstu čutili tako strahotno osamljeni, so režiserji v Rimu ukazali, naj tudi po italijanskih mestih demonstracije dokazujejo solidarnost do »Trieste italianissima«. Tako so se le še bolj osmešili in do kraja razkrili zakrknjeno fašistično dušo. Kot nalašč jim je namreč prišla nekakšna fašistična obletnica, da so mogli protijugoslovanske demonstracije združiti s preprepanjem »gioninezes in vzklikanjem Mussoliniju. Prav nič se pri vsem tem niso čutili prizadeti italijanski kominformovci in se pridružili fašistom z geslom: »V boj za vrnitev Trsta materi Italiji.«

Razumljivo je, da časopisje po vseh državah spremlja te šovinistične izbruhe, prinaša poročila o izgredivih, hkrati pa tudi komentira fašistični značaj vsega tega početja. Tudi razni državniki so že izrekli svojo besedo. Britanski zunanji minister Eden je na primer obsodil fašistično divjanje. Uradni angleški in francoski listi prikazujejo nevarno ozadje italijanskih demonstracij. Vsi pa soglašajo, da po tej poti Italija ne bo dosegla rešitve tržaškega vprašanja. Proslava obletnice trianonske deklaracije je postala njena pogrebščina.

Zdaj v državah, kjer so pred štirimi leti s tristransko deklaracijo pripravili priključitev Trsta Italiji, odločno zagovarjajo neposredne in odkritosrčne razgovore med prizadetima državama, Jugoslavijo in Italijo, ki naj na miroljuben in pravičen način rešita to kočljivo mednarodno vprašanje. Jugoslavija je pokazala že več kot dobro voljo, pripravljena je na žrtve in s predlogi, ki jih je že večkrat nakazala Italiji, bi bilo mogoče doseči napredek, če že ne takojšnjih uspeh. Toda kako nam vračajo? Nerazodno divjanje preteklih dni je strahotno odgovor dežele, ki se ponaša z dvatisočletno kulturo.

Med pomembnimi političnimi dogodki preteklega tedna je odgovor zahodnih velesil na sovjetsko noto o Nemčiji. Odgovor je rezultat štirinajstdnevne proučevanja razmeroma nepričakovane preobrata moskovske diplomacije v odnosu do Nemčije. Kar je namreč prej Sovjetska zveza hotela v Nemčiji prepričati, je naenkrat po njeni noti postalo možno. Doslej je SZ postavljala razorožitev Nemčije za prvi pogoj kakršnekoli razgovora o tej državi, ki je sedem let po koncu vojne še vedno okupirana, zdaj pa ista SZ v noti navaja, kako naj bi svobodna Nemčija imela lastno vojsko, vojno industrijo in vse, kar je s tem v zvezi.

Zatorej je jasno, da so se na Zahodu zelo oprežno lotili odgovora, saj so že javni zaviti močkovski komediji, ki so navadno zelo dostojno ogrinane, a nikoli ne veš kaj tiči v njih. Najznačilnejše v zahodnem odgovoru je, da zahteva najprej svobodne volitve v vsej Nemčiji, šele nato naj bi se začela stvarna pogajanja okrog mirovne pogodbe. To naj bi bil po zahodnem mnenju preizkus kremenoliske odkritosrčnosti in pogojna privolitev na ponudbo sovjetske note. Kakor hitro pa vemo, da so po moskovskem ukazu zaprli vrata v Vzhodno Nemčijo komisiji OZN, ki je zdaj že prenetovala Zahodno Nemčijo, da bi proučila možnost vsenemških volitev. Se nam brž znanji, da kakih posebnih uspehov sedanja izmenjava not ne bo prinesla. Stedilo bo kvečjemu dolgotrajno diplomatsko dopisovanje s takimi in drugačnimi predlogi, z več ali manj zavirami besedami, kar pa nemškemu narodu še zdaleč ne bo prineslo svobode in enakopravnosti.

Pri nas si zlasti lahko ustvarimo sedbo o sovjetskem predlogu za rešitev nemškega vprašanja. Predobro poznamo moskovsko dvoilčnost, ki je tudi tokrat pod miroljubnim geslom skrbi za usodo Nemčije zasledovala svoje sebične koristi.

Vremenska nanored

V dneh od 29. marca do 6. aprila bo predvidoma naslednje vreme: Padavine okrog 31. marca in 4. aprila. Vmes suho, toplo vreme, po 4. aprilu hladneje s slano.

Kočeovski rudarji so izvolili delavski svet

Ura je v oddaljenem zvniku odbila pet. V zgodnje marčevsko jutro se razlegajo zvoki rudarske godbe. V lahmem pišu prvega pomladnega vetra plapolata zastava. Neka prazničnost je nad vsem rudnikom. Sicer običajna razsvetljava se zdi to jutro, ko se mrak bori s prvimi svitlom, še bolj svečana. Skupina rudarjev hiti v živahnem razgovoru proti šahtu, kjer pozdravlja godba prve volivce za delavski svet.

Lepo okrašeno volišče na jamskem obratu je podobno mrvljišču. Postaren kopač, ki mu je delo pod zemljo zgubalo lice, stoji poleg mladina-vozača. Oba se živo pogovarjata o kandidatih in se nazadnje zadovoljna približata volilnemu odboru, da oddata svoja glasova za celotno kandidatno listo.

Volilni odbor ima polne roke dela. Ze pred šesto uro je stoodstotno volila vsa prva tretjina, ki je odšla v jamo. Pred voliščem stoji skupine rudarjev, ki so prišli iz jame. V živahnem razgovoru so in pred oddajo glasov hočejo še enkrat prebrskati kandidatno listo.

Ura je šest. Kmalu je volišče zopet polno. Od napornega dela utrujeni in sajasti obrazi rudarjev, ki so pravkar prišli iz podzemlja, se razvedrijo. Saj ni čudno! Godba neutrudljivo igra, v skrinjico pa izginja list za lističem, glas za glasom za najboljši delavski svet.

Dnevni kop. Tudi tu se ponavljajo isti prizori kakor pri jami. Vedri obrazi volilnega odbora dokazujejo, da se volitve častno razvijajo. Ponosni nadzemski rudarji nehoje zaostajati za tovariši iz jame. Zato so bili do sedme ure oddani vsi glasovi prve in druge tretjine.

Na zunanjem obratu so volili delavci zunanega in strojnega obrata, kuharice iz DUR-a in nameščenci rudniške uprave. Volišče je bilo v zelenju in zastavah, kar je zasluga mladink Ivanke iz evidence, Maričke iz knjigovodstva, Minke iz telefonske in Vere iz skladišča. In volitve? Ob šesti uri je bil rezultat še 50 odstotkov, ob pol osmih, ko so volili zadnji uslužbenci, že 90 odstotkov! Opoldne sta manjkala samo še dva volivca, od katerih je bil eden v jami, drugi pa pri lesni partiji na avtotransportu. Vendar so bile volitve na tem volišču že ob 14. uri zaključene s stoodstotno volilno udeležbo. Nobenega neopravičenega! Se celo bolniki so prišli voliti, znak zavednosti naših rudarjev.

Kmalu po 15. uri so bile volitve tudi na ostalih dveh voliščih zaključene in volilni material je prevzela glavna volilna komisija. Izid volitev je lahko v ponos kočeviskim rudarjem, saj je bila volilna udeležba 96-odstotna in izbrani kandidati so bili izvoljeni z ogromno večino, kar je znak dobre izbire rudarjev in treznega preudarka na sestankih po obratih in v jami in zunaj nje.

Rudarji so izvolili 43 članov delavskega sveta. Med njimi je 24 udarnikov, mnogi so celo večkratni. Članov Partije je 17, vsi pa so nagradijeni za poštreno delo. Ponovno je bil izvoljen desetkratni udarnik in nestor kočeviskih rudarjev tov. Franc Zakošek, ki je bil doslej predsednik upravnega odbora in inštruktor učencev Rudarske šole pri praktičnem rudarjenju. Kljub petim krížem, ki jih še kar čvrsto nosi, je še vedno med prvimi kopači na najboljših važnih jamskih delih. Med izvoljenimi je tudi kopač tov. Martin Peterlin, ki ga je Delavski svet letos nagradil s 4000 dinarji — darilom Glavne direkcije premoaga LRS za najboljšega

UDARNIKI IN IZVRŠILCI PETLETKE NAJ BODO GOSPODARIJ V PODJETJU

tako misli delovni kolektiv LIP Novo mesto

Pripravam za volitve delavskega sveta so pri Lesno-industrijskem podjetju Novo mesto posvečati vse pažnjo. Najboljša priprava je bil vsakokoli tridnevni tečaj za predčidne člane bodočega delavskega sveta, na katerem je 41 kandidatov dobilo osnovno znanje iz zakonodaje in praktični vpogled v upravljanje podjetja. Denar, porabljen za ta tečaj, je najboljši naložen kapital kajti vsi tečajniki sedaj čisto drugače gledajo na gospodarsko stran podjetja, ker jim je marsikaj razumljivo, kar jim prej ni bilo.

Poleg tečaja imajo vsak teden do vseh obratih in manipulacij še seminarje za vse delavce in uslužbence, na katerih se seznanjajo z nalogami in dolžnostmi delavskih svetov in upravnih odborov. Na teh seminarjih najbolj živo sodelujejo prav ti, ki so bili na tečaju in sedaj pridobivajo znanje prenašajo na ostale delavce. Seveda so bili na tečaju poslani najboljši delavci, udarniki in izvršilci petletke, ter odlikovanci za vestno delo. Zato ni nič čudnega, da so na javnih predvolilnih sestankih delavci in uslužbenci predlagali za kandidate v delavski svet prav te najboljše delavce. Tako so na gozdni manipulaciji Poljane med drugimi predlagali za kandidata znane udarnike Benigmans, Kotarja, Avguštinca, Markovića, Lesana, Kravca, Senica in druge. Na odpremi Straža so predlagali večkratnega udarnika in odlikovanca Jako Kavčaka, nakladalca vagonov. Na gozdni manipulaciji v Straži so predlagali Matilo Vidica, ki bo kmalu končal drugo petletko na obratu Straža da so se zedinili soglasno za Bavdeka, namestnika poslanca ljudske skupščine Slovenije dalje za Tisovca, Krnčarja, Kristina, Jerliča in druge, same najboljše delavce. V Soteski so izbrali prav tako štiri najboljše delavce. Sodeč po izbiri kandidatov bodo imeli delavci v novem delavskem svetu večino kot so predvideni le trije kandidati iz direkcije podjetja, vsi drugi pa bodo delavci iz produkcije.

Na predvolilnih sestankih in seminarjih razpravljajo delavci tudi o dosedanjem gospodarstvu in ukrepih za njegovo izboljšanje.

člana delovnega kolektiva. Zene so zastopane po tov. Silvi Vidičevi, delavki pri jamskem izvozu. Tudi mladina je častno zastopana v novem delavskem svetu.

V nedeljo, dne 30. marca, bo stari delavski svet izročil delo novoizvoljenemu, ki bo iz svoje srede izbral predsednika in nov upravni odbor. Na to svečanost se rudarji že sedaj pripravljajo. V spomin na osamosvojitve podjetja bo na upravnem poslopiju vzidana spominska plošča s posvetilom našim znancem.

Volitve, ki sta jih partijska in sindikalna organizacija dobro pripravili, so za nami. Ze se pojavljajo skupine novih članov delavskega sveta, ki živahno razpravljajo o bodočih nalogah. Teh ni malo in težke so. Toda kočeviski rudarji so nanje pripravljani in zmagali bodo!

Ivan Grešak

Dela v vinogradih so v polnem razmahu. Spomladinski trud vinogradnikov bo v jeseni poplačen z obilno trgatvijo.

Zveza borcev v Metliki pred novimi nalogami

V začetku marca je bil ponovni občni zbor Zveze borcev v Metliki, ki je ugotovil, da odbor v svojem štirimesečnem delovanju ni izkoristil vseh možnosti, da popravi napake prejšnjih let. Bilo je precej pomanjkljivosti in mllačnosti v delu, zato je novo izvoljeni odbor na svoji prvi seji naredil plan dela za leto 1952, ki so ga člani pretekli teden na ponovnem občnem zboru odobrili.

Med drugim so sklenili, da bodo uredili imenik članov in pritegnili vse, ki imajo za to pogoje, v svojo organizacijo. Predlagali bodo zaslužne člane za odlikovanje in uredili vprašanje podpov in invalidnin. V okviru ZB bodo ustanovili strelsko družino, pomagali bodo pri predvojski vzgoji, se povezali z množičnimi organizacijami in aktivno sodelovali pri kulturnih prireditvah, zlasti za Titov rojstni dan 25. maja in na dan slovenskega upora 22. julija. Potrudili se bodo, da bodo čimprej zbrana sredstva za postavitev spomenika padlim borcem v Metliki (tu bodo verjetno pritegnjene tudi bližnje vasi), da bodo spisal svoje partijske spomine, dokler so ti še živi v spominu, in pričeli zbirati material za narodnoosvobodilni oddelk Belokranjskega muzeja, ki doslej prav od borcev ni bil deležen tiste pozornosti, ki jo zasluži. Člani bodo tudi pomagali Mestnemu ljudskemu odboru pri njegovem delu, zlasti pri bližajočih se občinskih volitvah, in pa Kmetijski obdelovalni zadrugi.

Sprejeti načrt je lep in izvedljiv, na novem odboru in vsem članstvu pa je, da ga bo z vztrajnim delom tudi izpolnilo.

nje vasi), da bodo spisal svoje partijske spomine, dokler so ti še živi v spominu, in pričeli zbirati material za narodnoosvobodilni oddelk Belokranjskega muzeja, ki doslej prav od borcev ni bil deležen tiste pozornosti, ki jo zasluži. Člani bodo tudi pomagali Mestnemu ljudskemu odboru pri njegovem delu, zlasti pri bližajočih se občinskih volitvah, in pa Kmetijski obdelovalni zadrugi.

Sprejeti načrt je lep in izvedljiv, na novem odboru in vsem članstvu pa je, da ga bo z vztrajnim delom tudi izpolnilo.

KOMUNIST JE BOREC ki mora nositi večje breme in mora biti zgled drugim

Besede tovariša Tita delegatom I. kongresa Zveze študentov Jugoslavije

»Socialistične družbe ni mogoče ustvariti iz nič, iz same idealizacije. Nismo prekršili niti enega načela iz znanosti marksizma-leninizma v naših odnosih z zahodom. Zahtevali smo posojila in posojila so dobra stvar. Tudi Rusi bi jih vzeli, če bi jih mogli, pa so neumno ravnali. Pri tem govorjenju o posojilih se človek naravnost čudi, kako ljudje malo dialektično mislijo. Do sedaj smo dobili v raznih oblikah približno eno milijardo dolarjev. Pomislite, tovariši in tovarišice, kako velikanska razbremenitev je to za nas! To pomeni olajšanje za našega človeka, za naše ljudstvo, za dosego smotra, h kateremu težimo, za industrializacijo naše države, za zgraditev socializma. Naši lastni viri so pičili in naša država bi brez pomoči od zunaj težko vzdržala to breme.

Pri vsakem velikem koraku, ki sta ga storila naša vlada in CK naše Partije, smo vedno dobro premislili. Prav tako smo dobro premislili tudi prej, preden smo iskali pomoč. Vedno smo trdno stali na svojih postojankah in nismo dajali koncesij niti v notranji niti v zunanji politiki. Seveda so bili v nekaterih strani razni poskusi, kot n. pr. s strani Vatikana in nekaterih političnih krogov v Ameriki, češ nam nam ne dajo ničesar brez pogojev, kot je na primer izpustitev Stepinca itd. Toda mi smo vedno odbijali take in podobne pogoje. Stepinca smo izpustili zato, da izbijemo Vatikano propagandistično orožje iz rok, orožje, da je »mučenik«. Sedaj imajo neprijetnosti, ker je Stepinac zunaj. Ljudje, katerim je bilo iz sentimentalnih vzrokov žal, da je bil Stepinac v zaporu, sedaj ne morejo nasediti tej propagandi. Ko smo se odločili, da bomo ločili teološko fakulteto od države, sem pričakoval, da bo prišlo do večje kampanje v inozemstvu, kar pa se ni zgodilo. Ves čas so govorili, da preganjamo cerkev, sedaj pa jim je neprijetno, da bi se mešali v to stvar, ker bi morali priznati, da smo ji do sedaj dajali pomoč. To je dokaz, kako mi »preganjamo« cerkev, in zato tudi zunaj ne smejo delati propagande o tem vprašanju. Prej smo podpirali tudi te fakultete, čeprav to ni bilo v skladu z ustavo. To smo storili zato, ker smo hoteli urediti odnose s cerkvijo, da je iz tujine ne bi izkoriščali proti nam, pa so jo vendarle. Vidite, kako so nasprotniki socializma vero izkoristili za razredno orožje proti novi ureditvi. Vprašanje religije pa ni problem, ki ga je mogoče reševati po upravni poti. Izživljanje verskih čustev je dolgotrajni proces, ki ga je mogoče pospešiti z vztrajnim političnim in kulturnim vzgajanjem in gospodarskim napredkom. Toda mi ne smemo dovoliti, da bi nam pod krinko opravljanja verskih obredov politično zastupljali mladino. Naša mladina je v zadnjem času začela prihajati pod vpliv vere. To se ne dogaja samo z mladino, marveč tudi z nekaterimi komunisti. Obžalujem, da danes lik komunista ni več tak kot je bil pred vojno in med vojno. Lik komunista je zbledel, spremenil se je zaradi mnogih tujih pojmovanj, ki so se vrnila v Partijo. Danes ne velja, da je komunista borec, ki mora nositi večje breme, da mora biti za zgled drugim. Odločno smo sklenili, da je treba to popraviti. Ne bomo delali kampanje po vzorcu ruske čistke, bomo pa vztrajno in sistematično posvečali svojo pozornost liku komunista, kakršen mora biti v Partiji in pri vas na univerzi.

Politična vzgoja je velikanska stvar. Zivljenje pri nas je bujno, občudujejo ga tujci in nepravilno bi bilo, da bi šlo tako bujno in bogato življenje mimo naše mladine in da bi bila apolitična. Zvestavo gradimo boljše življenje in ne brez težav. Zato je treba bolj ceniti, kar smo dosegli...

Letos naj pokaže kmetijska zadruga v Mokronogu kako je treba nospeševati kmetijstvo

Nedavni redni letni občni zbor splošne kmetijske zadruge v Mokronogu je bil obračun enoletnega dela zadruge, ki ima 410 članov in ki je lani imela nad 15 milijonov dinarjev prometa, dobička pa skoraj pol milijona dinarjev. Da se je zadruga v zadnjih letih krepko razmahnila, govori njenih devet odsekov: trgovinski, odkupni, živinorejski, sadjarski, gozdarski, strojni, kreditni in gradbeni odsek.

Trgovinski odsek, ki ga vodi Janez Črček, je med letom kupoval potrebno blago, gradbeni material in umetna gnojila. Ob sprostitvi trgovine se je odsek povezal s proizvajalci in od njih neposredno prevzemal blago, kar je ugodno vplivalo na znižanje cen. Odkupni odsek je razširil svoje delo po vsej Mirenski in Mokronoški dolini, tako da obsega že deset bližnjih KLO. Odkup poljskih pridelkov je bil izpolnjen v celoti, zdaj pa odkupuje živino za industrijske kraje. Delo odseka potrjuje promet: poljskih pridelkov in lesa je KZ odkupila lani v vrednosti nad 4.245.000 dinarjev!

Sadjarski odsek lani ni pokazal posebnih uspehov, letos pa pripravila ureditev drevesnice. Zal za živinorejski odsek ni bilo med kmeti pravega zanimanja, težave pa je imel tudi gozdarski odsek, ker so nekateri kmetje zavirali odkup lesa. Bore malo je uspel tudi kreditni odsek — saj 33.000 dinarjev vlog v sorazmerno bogati okolici Mokronoga ne moremo šteti za gospodarsko sliko kraja! Strojni odsek, ki ga vodi Franc Metelko, pa je navzile pokvarjenim strojem imel lep uspeh, predvsem z zaganjem drv. Člani zadruge pa so se jezili nad mlatinico, ki je bila prav v času mlavce v večjem popravilu. Gradbeni odsek se je trudil, da bo zadržal dom letos do 1. maja končno dograjen in se bo vanj lahko vselila zadruga.

Na občnem zboru so ustanovili še

mesarski, pekarski in mizarski odsek, kaže pa se tudi potreba po kovačiji. Od lanskega dobička je zadruga vložila za elektrifikacijo vsi Vrh 50.000 din, za elektrifikacijo Sv. Križa 20.000 din, gasilski četi pa je prispevala 20.000 din za popravilo doma.

Lahko torej govorimo o uspešnem delu KZ v Mokronogu. Pričakujemo pa, da bo letos pokazala z novim delom, kako je treba razširjati kmetijsko proizvodnjo svojih članov, kako usmerjati kmečko gospodarstvo v socialističen način dela.

Trškogorčani so prvi proslavili krajevni zgodovinski praznik

Na pobudo okrajnega izvršnega odbora OF si množična organizacije po vseh krajih novomeškega okraja določajo obletnice zgodovinskih dogodkov in kraju kot svoj krajevni praznik. Takih zgodovinskih dni pa je v vsaki vasi na Dolenjskem več kot dovolj. Prihod prvih partizanov v vas, množični odhod v partizane, velike borbe s fašisti v tem kraju, streljanje talcev, požig celih vasi, važni sestanki političnih organizacij, konference, mitingi, formiranje partizanskih edinic in podobno — vsi taki spominski dnevi lahko postanejo krajevni prazniki.

Fronta in Zveza borcev na Trški gori sta določili, da bo njihov praznik vsako leto na dan 19. marca. Na ta dan so se leta 1942 pojavili na Trški gori partizani in imeli tu miting. Na isti dan leta 1949 pa je bil tudi prvi občni zbor obdelovalne zadruge. Obe zgodovinski obletnici so letos prvič proslavili. Navzile neugodnemu vremenu se je proslave udeležilo lepo število prebivalcev.

Po svečanem delu programa se je razvila prijetna zabava, ki je kljub mrazu trajala pozno noč.

Osnovna partijska organizacija v Škocjanu V BOJBI ZA PROCVIT SPLOSNE KMETIJSKE ZADRUGE

Jalovi upi škocjanskih razbijačev

V vrsto splošnih kmetijskih zadrug, ki postajajo čedalje bolj pomemben gospodarski činitelj v razvoju nekega kraja, spada v novomeškem okraju vsekaror tudi KZ v Škocjanu. Ze nekaj let sem se področje te kmetijske zadruge vedno bolj razširja: trgovskemu odseku je upravni odbor zadruge priključil krojaško in šivilsko delavnico, ekonomijo, lesni odsek, mesarstvo, gostilno, hranilnico in sadjarski odsek, pod kraj leta pa še zadrugo pekarijo, ki speče vsak dan do 120 kg kruha in oskrbuje z njim domačine, prebivalce Bučke in zdravilišče v Smarjskih topicah.

Da je bil upravni odbor zadruge v letu 1951 res delaven in da se je vneto zanimal za razvoj zadrughin odsekov, naj povedo številke: 733.795 dinarjev čistega dobička od devetih zadrughin obratov, 258.860 kg odkupljenih kmetijskih pridelkov, zdravilnih zelišč in gozdnih sadežev, za katere so člani zadruge dobili med letom 3 milijone 725.000 dinarjev (za vse pridelke, ki jih je lani KZ odkupila, bi potrebovali 26 vagonov); 18 ha velika ekonomija, na kateri so redili 6 prašičev, 13 glav goveje živine in dva konja, pa je dala nad 110.000 dinarjev čistega dobička. Od lesnega, kreditnega, trgovskega in šivilsko-krojaškega odseka, pa tudi od zadrughine mesarije, gostilne in pekarnice so imeli člani zadruge in ostali prebivalci Škocjana precej koristil. Trgovinski odsek je zastavil vse sile, da je svojim članom prodajal blago v pestri izbiri po kar najnižjih cenah, saj je na primer med letom večkrat iz lastnih sredstev znižal cene raznim vrstam blaga, samo da so ga zadrughniki ceneje dobili. Za to uspešno delo zasluži upravni odbor Škocjanske kmetijske zadruge s predsednikom Blažem Sutarjem na čelu vse priznanje, prav tako pa tudi osebe trgovinskega odseka in delavci zadrughne ekonomije.

Ne bilo bi pa prav, če bi zamolčali, da bi zadruga ob vseh navedenih uspehih morala lani posvetiti svoji ekonomiji vendarle precej več pažnje. Ne sme nas motiti dobiček 110.000 dinarjev na ekonomiji — lahko bi bil namreč precej večji! Tu še ni zaželenih uspehov: škocjanski predel ima bogato, rodovitno zemljo, ki bi tudi zadrughni ekonomiji lahko dala več krmne podlage za večje število goveje živine in razširjeno prašičerejo. Res je, da so se člani zadruge za delo ekonomije med letom premalo zanimali, prav tako pa ji upravni odbor še ni nudil dovolj potrebne pomoči.

Da je škocjanska kmetijska zadruga nazvala raznim težavam vendarle dobro uspevala in zaključila poslovno leto z

lepim prebitkom, pa je tudi nemala zasluga osnovne partijske organizacije v Škocjanu, ki se je med letom stalno zanimala za različna zadrughna vprašanja, svetovala upravnemu odboru, da je aktivno posegal v delo posameznih odsekov in opozarjala na poizkuse posameznih razbijačev in sovražnikov napredka, ki so se n. pr. v Škocjanu vrnili celo v upravni odbor kmetijske zadruge.

Upravni odbor, ki je s čistimi računmi stopil pred nedavno občni zbor zadrughnikov, je po zaslugi osnovne partijske organizacije pravočasno zvedel, da se je na ta občni zbor »pripravila« tudi bivša škocjanska gospoda, zastopana po nekdanjih trgovcih, nekaterih velikih kmetih, pljancih in lenuhih, na njeno čelo pa je tokrat stopil Pavle Zupet, član nadzornega odbora KZ v Škocjanu. Moralna legitimacija te »gospode« je bralcem Dolenjskega lista že poznana: samo delno smo jo opisali letos 4. januarja, ko smo poročali o visokoletežih »načrtih« starih zapecakarjev, ki bi se spet radi polastili bodoče škocjanske občine in delili milost v njej tako, kakor so to delali v rajski Jugoslaviji in kasneje med okupacijo roko v roki z Italijani, Nemci in s farovžem.

Ostanki belogardističnih privržencev imajo v svojem rovarjenju proti ljudski oblasti in pridobitvam NOB kaj nevhvaležno delo: naslanjajo se izključno na laži, klevete, goljufije in ribarjenje v kalnem. Tudi škocjanski razbijači, ki jim je napredek splošne kmetijske zadruge, predvsem pa njene ekonomije, ki je nedvomno zaroček bodoče kmečke delovne zadruge v Škocjanu, toliko kakor trn v očesu, so se v svojem bežnem sovraštvu do vsega naprednega posluževali klevet in napadali že med letom upravni odbor zadruge, predsednika Sutarja, nameščence zadrughne trgovine itd. Na sejah upravnega odbora zadruge je prihajalo do raznih izpadov in neutemeljenih očitkov. Čim bolj se je bližal občni zbor, tem bolj je reakcija napadala beslovanje kmetijske zadruge, skušala odvracati ljudi od zadrughne trgovine in tako dalje.

Na občnem zboru, ki se ga je udeležilo 88 zadrughnikov, pa so zadrughniki in člani Partije temeljito razkrinkali podle načrte sovražnikov zadrughništva. Temeljito poročilo o delu in uspehih zadruge, ki ga je podal predsednik upravnega odbora Sutar, so sprejeli zadrughniki z zadovoljstvom. Zbor je potekal v redu vse dotlej, dokler ni dobil besede predsednik nadzornega odbora Zupet, ki je napadel upravni odbor zadruge zaradi samovolje, češ da je prekoračil kredit, da je predsednik Sutar samovoljno osnoval zadrughno pekarno,

da ni bilo enotnosti med upravnim in nadzornim odborom itd. Čeprav v poročilu nadzornega odbora ni bila iznesena niti ena napaka, ki bi škodovala razvoju zadruge v Škocjanu, je Zupetovo poročilo izvenlo v navadno metanje polen pod nogo. Da bi vnesel nered na občni zbor in razdražil ljudi, je začel Zupet vpiti in razsajati nad kmetom Globevnikom, češ da se je okorščal na zadrughni ekonomiji. »Pozabili« pa je Zupet povedati, da je lani zaračunal za svoj voz, ki ga je posodil zadrughni ekonomiji, po 24 ur obrabe za vsak delovni dan, čeprav ve vsak kmet, da se tudi ob najhujšem delu vozi največ po 10 ur, nikdar pa 24 ur na dan... Ko so zadrughniki zvedeli za to njegovo računarsko sposobnost, se mu je ves občni zbor upravičeno smejal.

Zadrughniki so se strinjali z izčrpnim in poštenim poročilom upravnega odbora, odklonili pa so Zupetovo namerno razbijanje.

Ko je nato kandidacijska komisija predlagala listo novega odbora, se je »prizadevni« Zupet spet oglašil in dejal, do so dosedanja člani upravnega odbora delali nepravilno, hkrati pa je ponovno opozoril ljudi, naj dobro premislijo, koga bodo volili. Kandidacijska komisija je tudi ugotovila, da so imeli »zadrughniki« Zupetovega kova pripravljeno kandidatno listo, s katero bi spet prišli do besede v škocjanski zadrugi bivši trgovci, veliki kmetje in njim podobni, ki bi radi molzi kmetijsko zadrugo. Ko je bila kandidatna lista izvoljena komisije sprejeta, je Zupet zahteval demokratske volitve po listkih, to je — tajne volitve. Ker je občni zbor že uvodoma sprejel način volitev, je delovni predsednik dal listo na glasovanje; izvoljena je bila z večino glasov. Glasovalo ni samo nekaj ljudi, na katere je vplival Zupet s svojim prejšnjim govorjenjem.

Prav tako so zadrughniki glasovali nazivlje Zupetovemu jalovemu trudu, da bi prikazal delo zadruge za nepravilno, za predlog blivšega upravnega odbora KZ, da se dobiček razdeli predvsem v investicijske sklade za nadaljnji razvoj zadruge in povečanje proizvodnje na zadrughni ekonomiji. Glasovali so tudi za povišanje zadrughnih deležev: večji kmetje na 1000 din, manjši na 500, zmogljivost posameznih članov za dvig deleža pa bo določil upravni odbor.

Zupet — in z njim njegovi somišljeniki — je ostal na občnem zboru osamljen. Izpadel je iz nadzornega odbora in s kandidacijske liste sploh ter doživel poraz, kakršnega ostanki škocjanske reakcije niso pričakovali. Ljudje so dali priznanje staremu upravnemu odboru KZ s tem, da so večino njegovih članov ponovno izvolili v novo zadrughno vodstvo.

Osnovna partijska organizacija, ki je budno spremljala početje nasprotnikov škocjanske zadruge, je tudi tokrat pravilno svetovala zadrughnikom in se brez strahu spoprijela s sovražnikom. Komunisti v Škocjanu ne bi bili vredni svojega imena, če se v tej na prvi pogled nedolžni, v svojem bistvu pa globoki in pomembni borbi ne bi z vsemi silami borili za zdravo rast in napredek zadrughništva v Škocjanu. Osnovna partijska organizacija v Škocjanu je razumela v celoti, da je treba usmeriti glavno težišče političnega dela v naše gospodarstvo, za izboljšanje gospodarskih prilik na vasi. Če vemo, da ima škocjanska zadruga čedalje več vodilnih gospodarskih položajev, po katerih se cedijo sline bivšim veljakom, potem bomo tudi razumeli pomen vse dosežane podtane, na občnem zboru pa odkrite borbe škocjanskih nasprotnikov socializma proti napredku zadruge. Čeprav Zupet še ne miruje in išče načinov, kako bi »razveljavil« nezakonite občni zbor škocjanske zadruge, je komunistom in zadrughnikom v Škocjanu jasno, da so v borbi za svojo zadrugo že zmagali. Pot ni več odstopanja, temveč samo še pot k novim zmagam.

Kratke vesti

Ljubljana. — Plenum Republiške zveze kmetijskih zadrug je razpravljalo o političnih in gospodarskih vprašanjih našega zadrughništva. Pretekli teden je bilo plenarno zborovanje odbora Republiške zveze kmetijskih zadrug, na katerem so govorili o gospodarskem stanju zadrug. Ko dajejo upravni odbori zadrug obračune celoletnega dela, je najbolj videti uspehe in pomanjkljivosti zadrughnega poslovanja. Plenum je podčrtal, da je treba v upravne odbore zadrug izbrati napredne, politično zavedne kmete, splošne kmetijske zadruge utrjevati z ustanavljanjem vseh vrst odsekov, izboljšati revizorsko službo ter je ob koncu razpravljalo o reorganizaciji zadrughnih organov.

Ljubljana. — Ljudska skupščina LRS je sprejela pripombe vlade LRS k predlogu zveznega družbenega plana. Pretekli teden je bilo v Ljubljani izredno zasedanje Ljudske skupščine LRS. Na zasedanju so razpravljali o pripombah vlade LRS k predlogu zveznega družbenega plana, o katerem je obširno govoril minister za finance Zoran Polič. Ob koncu zasedanja je bila sprejeta resolucija o razpravi ter potrjeni ukazi, ki jih je izdal Prezidijski Ljudske skupščine od prejšnjega zasedanja.

Trst. — Protislovenska gonja kot v fašističnih časih. Pretekli četrtek so minila štiri leta, kar so tri velesile dale izjavo o vrnitvi tržaškega ozemlja Italiji. To izjavo je demantiral čas sam, zato se nanjo nihče več ne ozira, razen

italijanskih šovinistov, ki so tudi to obletnico izkoristili in v protijugoslovanski gonji skušali povedati, da se jim še vedno cede sline po Trstu, Istri, da, in celo po Dalmaciji. Kdor je bil pretekli teden v Trstu, pa ni mogel verjeti, da je devet let minilo, kar je odklenalo italijanskemu fašizmu in je videl, da se je v Italiji le malo spremenilo od Mussolinijevih časov sem. Ali so odgovorni italijanski krogi res tako naivni in jih zgodovina zadnjih let ni ničesar naučila?

Beograd. — Temeljno uredbu o nazivih in plačah uslužbencev državnih organov je te dni izdala vlada FLRJ. Po tej uredbi bodo razvrščeni uslužbenci državnih organov v 20 plačilnih razredov, ki bodo prejemali temeljne plače od 5000 do 22.500 din. Uredba določa periodične poviske po službenih letih, dalje nazive, položajne dodatke ter določila, kdo je pristojen za izdajanje odločb o razvrstitvi ter na koga se v nastalih sporih uslužbenci lahko pritožijo.

Svetozarevo. — Novo tovarno kablov bomo dobili. V Svetozarevo so vsi zimo nadaljevali z gradnjo velike tovarne kablov, ki bo imela na prostoru 30.000 kvadr. metrov 11 velikih tovarniških poslopj, termoelektrarno, industrijski vodovod in še nekaj objektov. Letos bodo na tem veličnem gradbišču delale tudi mladinske delovne brigade. Ko bo ta velika tovarna v Svetozarevu dograjena, bomo lahko kable in podoben električni material tudi izvažali.

Resna beseda sadjarjem

Na območju MLO Novo mesto in okolice, pa tudi drugod po Dolenjskem so sadovnjaki tako močno okuženi po ameriškem kaparju, da je blizu časa, ko bodo jabolka in hruške tako redek sad, kakor so pomaranče in citrone pri nas. Na mladih nasadih v Cankarjevi, Prešernovi in Gerdeševci ulici, pa tudi drugod, so debela in vejice kar vijoličasto krvave in na pol posušene.

Za odredbe oblasti, da bi se širjenje kaparja preprečilo, se nič ne brigamo, samopomoči ne iščemo in čakamo, da nam to napravi kdo drugi in nazadnje še zastoji. Za bolezen drevoja je treba nekaj žrtvovati, sicer bodo jabolka kmalu po 30 din komad.

Komisija za zatiranje kaparja pri MLO ima pred seboj velike in odgovorne naloge. Po prizadevanju predsednika in nekaterih dovetnih članov komisije so bile popravljene tri prevozne škropilnice, tekstilna tovarna pa je dala na razpolago nahrbtno škropilnico na zračni pritisk. Kmetijska šola Grm je že poštopila velike komplekse sadovnjakov s motorno škropilnico, ki je še vnaprej na razpolago vsem, ki jo potrebujejo. Škropivo »Durla« je na prodaj po 20 din kilogram v KZ Novo mesto. Na deset litrov vode je treba dati en liter škropiva. Dobro zmešana tekočina je mlečna in nima usedline, kvečjemu malo črnega kalezja na površini. Vsak lastnik sadovnjaka naj si za posamezno drevo po velikosti nabavi pol do en liter škropiva. Pomaga naj mu kdo domačih ali bližnjih sosed, da bo šlo delo hitreje od rok. Seveda je treba najprej vsa drevesa očistiti, pregoze in suhe veje odrezati in šele nato

škropiti. Dreve je treba škropiti od vrha navzdol, ker je na mladih vejicah največ kaparjev. Drevo mora biti obilno z vseh strani, da ne ostane niti košček skorje nepoštopljen.

Pomagajmo drug drugemu in skrbimo za to, da bo tudi sosed imel poštopljeno dreve. Kdor se tega ne bo držal, bo brezpogojno strogo kaznovan, škropljenje pa bo opravljeno na njegove stroške. Škoda na okuženem drevu je vsako leto večja, zato ne bomo več prizanašali.

Tudi nahrbtno škropilnice za vinarstvo so primerne za škropljenje dreva, če vzamemo iz razpršilnika muho in s povečanim pritiskom v curku škropimo dreve. Na Cankarjevi ulici bo škropljenje v kratkem zaključeno. Treba je pohiteti, ker bo do 1. aprila treba škropiti z raztopino 1:10, po 1. aprilu pa z 1:12 litrov vode, da ne bo škropivo škodilo nabreklih popkom in jih požgalo.

Na že poštopljenem drevu je viden učinek. Nekateri pravijo, da bo zaradi škropjenja več škode, ker se bo dreve posušilo. Seveda, če bi škropili tako kot je škropil česar na Ratežu obcestne nasade. Namesto »Arborina« ali »Durla« je uporabljal karbolinole, s katerim bi kmalu požgal vse dreve. Karbolinole se v vodi ne topi, temveč plava na površju in ne naredi mlečne tekočine. Kdor si sam ne zna pomagati, naj vpraša kmetijske strokovnjake na Grmu ali pa člane komisije in podpisane. Franc Malacek

Kmetovalcem v novomeški okolici!

V bližnji okolici Novega mesta — na njihav v St. Petru, Ločni, Ragovem, Smolenji vasi, Smitelu in Brodu — so lovške družine izpusile večje število poljskih jerebic. Dognane je, da ta perjad vneto pobira razne ličinke in druge škodljivce po poljih, uničuje pa tudi zalego koloradskega hrošča ali krompirjevega hrošča.

Ker je ta perjad koristna za kmetijstvo, opozarjamo poljedelce, da jerebic ne uničuje, prav tako pa tudi ne njihovih gnezd. Uničevanje ali prilasčanje jerebičjih gnezd je po členu 41 lovskega zakona kaznivo s kaznijo do 500 din za jerebico, odnosno 250 din za jajce. Kazniva je tudi prilastitev poljskega zajca-mladiča s kaznijo do 1000 dinarjev. Ker uničujejo tako perjad tudi psi, prosimo kmetovalce, da ne jemljejo s seboj psov na polja in v gozd.

KRMELJSKI RUDARJI IMAJO NOV DELAVSKI SVET

V nedeljo, 21. marca, je imel delovni kolektiv rudnika v Krmelju volitve delavskega sveta. Od 379 volilnih upravičencev je volilo 95 odstotkov delavcev. V zunanjih obratih rudnika so z volitvami zaključili že ob 12. uri, na ostalih obratih pa so volišča zaprli ob 17. uri. Največ glasov sta dobila najboljša delavca v rudniku Aleksander Strupelj in Rafael Tiso — vsak po 253.

Rudarji v Krmelju so uspešno zaključili tudi tekmovanje na čast volitev delavskega sveta ter postavljeni plan celo presežili za 10 odstotkov. — Uslužbenci rudnika pa so na čast volitev v nedeljo ves dan delali prostovoljno pri ureditvi skladišč, čiščenju pisarniških prostorov in pri drugih delih. K. O.

Nevarnega zločinca so spravili pod ključ

Prebivalci Šturovci pri Sv. Križu v trahantskem okraju je konec minulega leta močno razburil precej nenavaden dogodek. Neznani moški, s krinko na obrazu, je vdril v stanovanje Marije Mrzelj jo podrl na tla ter ji začel groziti z nožem. Še mu takoj ne izroči 20.000 din. Mrzeljeva, na smrt prepričana, mu zahtevana denarja ni mogla dati, ker ga ni imela. Razbojnik se s tem ni zadovoljil, ter je začel takoj brskati po predalih in vseh mogočih nožičkih. Toda tudi temeljita preiskava ni dala denarja. Na ponovno grožnje je Mrzeljeva izročila roparju denarnico, v kateri je bilo 4000 din. Vendar mu to ni bilo dovolj za nameček je pograbil še petlinske pletenice izganja ter izgnal v noč. In prav ta plen mu je bil usoden.

V trahantski okolici so bile že vsa leta sem zelo pogosto tatvine. Tatovi so se zdaj zadovoljili z manjšim družic spet z večjim plenom. Preiskovalnim organom klub vsem naporom ni bilo mogoče izslediti storilcev. Upravičeno so sklepali, da je na delu nevaren in drzen vlomilec, ki je znal spretno zabrisati vse sledi za seboj.

Julija lani je bil imenovan za komandirja novoustanovljene Postaje LM Čatež vodnik Ivan Gomizelj, ki se je že na prejšnjem delovnem mestu zelo izkazal. Tudi tu se je začel takoj zanimati za zlikovca ki je vzenarjal in ogrožal počitnice ljudi. Zato je, ko je zvedel za roparski napad na Marijo Mrzelj, začel tudi takoj odločno ukrepati. S stanovskim tovarišem Hotkom sta takoj odšla na kraj dejanja. Skrbno sta proučila ves dogodek, si zapomnila dokaj poverjen opis roparja ter zlasti pletenice in drugih posebnosti, ki bi jima lahko koristila pri nadaljnji preiskavi. — Po večdnevnem poizvedovanju in naporih sta nekoga dne zapazila pri samem delavcu brez zaposlitve, J. Pavlinu pletenico, ki je bila precej podobna ukradeni. Ogledala sta si jo nekoliko podrobneje, hkrati z njo tudi Pavlina, ki ga je precej spominjal na opis roparja, ki ga je dala Mrzeljeva. Zaradi še nekaterih drugih sumljivih zadev je Pavlin »romal« v zapor, kjer je po daljšem obotavljanju priznal, da je naspadel Mrzeljevo.

Tovariš Gomizelj se ni miroval. Predznanost in surovost, s katero je hotel P. v tem primeru doseči svoj namen, sta mu dali milost, da ve P. verjetno tudi za prejšnje tatvine. In ni se motil. S pridnim delom mu je uspelo zbrati veliko dokazov, na podlagi katerih je bila P. dokazana že vrsta tatvin, ki jih je tudi priznal. Tako je na primer 1949. leta odnesel urarju Novaku iz Starega trga 30 ur (30 jih je tovariš Gomizelj med prisrsko že odletel). 1950. leta na je vromil na pošti v Sv. Križu, kjer je zginilo z ročno blagajno vred za 20.000 din vrednotne. Pavlin ima poleg tega na vesti še pet dvokeles in celo vrsto večjih in manjših tatvin. Nepridiprav pa s svojim delom še ni mislil končati. Pripravljal se je celo še na večje pohode. Da bi ga kdo pri tem ne motil, si je preskrbel celo vojsko puško in potrebno municijo, s katero bi »krotiti« neposlušneže. Varno zavetje za puško pa mu je bil zvonik cerkve na Dol Vodcah.

Ljudje v Sv. Križu Čatežu in Primskovem so si ob aretaciji nevarnega škodljivca in sovražnika oddahnili, tovariš Gomizelj pa je bil za svoje požrtvovalno in dosledno delo nagradjen.

nadaljnji preiskavi. — Po večdnevnem poizvedovanju in naporih sta nekoga dne zapazila pri samem delavcu brez zaposlitve, J. Pavlinu pletenico, ki je bila precej podobna ukradeni. Ogledala sta si jo nekoliko podrobneje, hkrati z njo tudi Pavlina, ki ga je precej spominjal na opis roparja, ki ga je dala Mrzeljeva. Zaradi še nekaterih drugih sumljivih zadev je Pavlin »romal« v zapor, kjer je po daljšem obotavljanju priznal, da je naspadel Mrzeljevo.

Tovariš Gomizelj se ni miroval. Predznanost in surovost, s katero je hotel P. v tem primeru doseči svoj namen, sta mu dali milost, da ve P. verjetno tudi za prejšnje tatvine. In ni se motil. S pridnim delom mu je uspelo zbrati veliko dokazov, na podlagi katerih je bila P. dokazana že vrsta tatvin, ki jih je tudi priznal. Tako je na primer 1949. leta odnesel urarju Novaku iz Starega trga 30 ur (30 jih je tovariš Gomizelj med prisrsko že odletel). 1950. leta na je vromil na pošti v Sv. Križu, kjer je zginilo z ročno blagajno vred za 20.000 din vrednotne. Pavlin ima poleg tega na vesti še pet dvokeles in celo vrsto večjih in manjših tatvin. Nepridiprav pa s svojim delom še ni mislil končati. Pripravljal se je celo še na večje pohode. Da bi ga kdo pri tem ne motil, si je preskrbel celo vojsko puško in potrebno municijo, s katero bi »krotiti« neposlušneže. Varno zavetje za puško pa mu je bil zvonik cerkve na Dol Vodcah.

Ljudje v Sv. Križu Čatežu in Primskovem so si ob aretaciji nevarnega škodljivca in sovražnika oddahnili, tovariš Gomizelj pa je bil za svoje požrtvovalno in dosledno delo nagradjen.

Franček Saje:

Belogardistični štajerski bataljon

stelica odpeljali v partizansko bolnišnico v Novi log na Kočevskem, kjer je še isti dan umrl.

Po umoru Hajtnika in po pokolu ranjenih partizanov si je Roza Uhanova-Silva 16. julija zabeležila v svoj dnevnik:

»Streljamo malo, bolj pobijamo. Škoda naboja za partizanske buče. Pred napadom nam tovariš Gorazd (kaplan Sinkar — op. S. F.) podeli odvezo. Svetinčine imamo vsi... Koder hodimo po hostah, puščamo za sabo grobove...«

Od St. Jošta je moral razkriti Štajerski bataljon tako naglo zbežati pred partizani, da se poveljstvo belogardističnega oddelka ni utegnlo pogovoriti z italijanskim poveljstvom za sodelovanje v novih okoliščinah, niti ni moglo dobiti orožja in municije, če bi ga Italijani že hoteli dati. Zato je poročnik Milan Kranjc 16. julija popoldne kaplana Sinkarja-Gorazda, ko je ta prejel belogardistom poddeli odvezo in jih navdušil za boj, iz Češče vasi poslal na razgovore v Novo mesto. Kaplan Sinkar se je najprej oglašil na poveljstvu italijanskega polka v Langerjevem gradu v Bršljinu, kjer ga je okrog tretje ure popoldne »prejel« dežurni oficir in ga navajal na štabu divizije »Isonzo« v Novem mestu.

da je kaplan Sinkar kot kurat belogardističnega Štajerskega bataljona lastnorčno kral ujetu partizane. Teza je bil Sinkar obožen tudi na procesu v Kočevju 1943. leta, vendar ga sodišče zaradi pomanjkljivih dokazov ni spoznalo povsem krivega po obtožnici, ampak je sodelovanje pri umoru štirih ranjenih partizanov (Koševski proces, sodba, str. 4.) pri podrobnejem raziskavanju delovanja Štajerskega bataljona sem ugotovili, da je Sinkar v resnici še nekaj ur pred bitko odšel v Novo mesto.

kamor je Sinkar čez četrte ure nadaljeval svojo pot. Ko se je kmalu nato začelo streljanje pri Prečni, niso Italijani v Bršljinu nikogar pustili iz mestnega omrežja. Začudenim ljudem so pokazovali, da je nevarno, ker so se spopadli »naši partizani z uporniki.«

Kaplan Sinkar je precej dobro opravil svoje poslanstvo, saj so mu Italijani obljubili strelivo za belogardistični oddelk. Noč je Sinkar prepal pri vikarju Janku Oblaku, zjutraj pa se je z veselo noličvo vrnil v oddelek, utaborjen v gozdu pri Bršljinu. Zatem je pet belogardistov v civilnih oblekah in z jugoslovanskimi šajkami na glavah prignalo v Bršljin pet konj s tovarnimi sedli. Zavil so na italijansko poveljstvo in tam naložili strelivo za jugoslovanske puške, kot so Italijani pojasnili Bršljinčanom. Belogardistični tovarniki pa so radovednim ljudem sramežljivo lagali, češ da bodo prenašali neka drva.

Po bitki pri Češči vasi 16. julija zvečer se je belogardistična četa premaknila v gozd za Cegelnico pri Bršljinu. Zvečer so belogardisti prišli v Cegelnico, se izdajali za partizane in dekletom ukazali, da jim morajo v hosto nanesti vode. Tu so se zadrževali do 18. julija,

»Po pripovedovanju Oskarja Francs, roj. 11. decembra 1891, oskrbnika pri Langerju v Bršljinu, ki je Sinkarja tedaj videl in mu je italijanski dežurni oficir podporočnik Colonon ob Sinkarjevem odhodu iz Bršljina v Novo mesto pojasnil, da je to »mironopeški kaplan, ki je pri belogardistih. Sinkar je takrat nosil brčice in bil brez otal.«

»Po pripovedovanju Mimi Globelnikove, poročene Humar, iz Bršljina.«

Partizana Kastelica so ranile dum-dum krogle in ročne bombe. V mlaki krvi je obležal na travniku, vendar je bil še pri zavesti. Poleg njega je težko ranjen ležal partizan Janez Zidanek, delavec s Trške gore št. 12 pri Novem mestu. Zidanek je po bitki Kastelico tiho poštožil: »Ranjen sem, jaz bom umrl«. Kastelice mu je šepetaje odgovoril: »Jaz sem tudi ranjen«. Zidanek je še nekaj govoril, a Kastelice ga ni več razumel, ker je k Zidaneku prišla skupina belogardistov, ki so začeli kričati: »Ta svinja pa še ni erknila. Zakolji ga.« Kastelice je zatem začel lečanje svojega ranjenega tovariša. Čez nekaj hipov pa je začutil, kako je tudi njemu nekdo porinil bajonet v vrat, da se je onesvestil. Kastelice se je proti jutru vrnila zavest. Začel se je plaziti proti vasi, kjer ga je opazil Leopold Šiler iz Češče vasi, ki mu je prinesel zganja in vode. Kastelice je nato Šilerju opisal, kako so belogardisti z bajonetom krali partizanske ranjence. Medtem so vaščani pripravili voz in Kastelica odpeljali v partizansko taborišče na Brezovo reber pri Ajdovcu. Na Brezovi rebrl je Kastelice, ki je imel z bajonetom večkrat preboden vrat, prerezan sapnik in tudi po telesu poleg drugih zevajočih ran več vbovod z nožem, s piskajočim glasom ponovno opisal, kako so belogardisti, med katerimi je bil po njegovem zatrjevanju tudi kaplan Sinkar, zaklali Zidaneka in druge ranjence, nato pa so se spravili še nanj. Naslednji dan so ranjenega Ka-

Šiler je pretresljivo izpoved Kastelica 1943. leta kot prič opisal na procesu v Kočevju, glej sten. zapisnik razprave str. 58.

Pripovedovanje Kastelica sem na Brezovi rebrl alihal osebno, poleg mene pa so bili takrat okrog Kastelice: Borčan Osolinik, sedaj pomočnik ministra za znanost in kulturo vlade FLRJ, Drago Sani-Liko in več drugih partizanov. — Po Kastelicevem pripovedovanju kmetom iz Češče vasi in partizanom na Brezovi rebrl se je po vsej Dolenjski hitro razvedelo,

ker so se le v bližini italijanskih bunkerjev počutili varne. Podnevi so uniformirani in obozorjeni hodili iz gozda k ljudem na njive in se jim prav tako izdajali za partizane. Čeprav so bili oddaljeni le okrog sto metrov od italijanskih straž, ni niti en Italijan nanje sprožil puške. Zato so Bršljinčani v njih hitro spoznali belogardiste in z njih odbili domov.

Ko se je ta »kraljeva jugoslovanska vojska« v brezskrbni bližini laških okupatorjev odpočila in preskrbela s strelivom, je 18. julija popoldne krenila po gozdu proti Mirni peči. Spotoma so belogardisti naleteli na taborišče Priekove čete, komandirju Čanču-Frieku ubili konja, zaplenili daljnogled in konjski bič, s katerim sta potem Kranjc in Vasiljevič pretepała svoje žrtve. Zvečer so pri Mirni peči šli preko železniške proge in v nedeljo popoldne 19. julija storili nov zločin. Belogardistična patrolja, v kateri sta bila kaplan Sinkar in njegov učenc Mavec-Gilja, je brez povoda doma v hiši poleg matere umorila krojača Jožeta Šalija iz Orkljavca pri Mirni peči, poveljnika krajevne Narodne zaščite. Šalijeva sosedka Marija Cesar je okoliščine zločina takole opisala:

»Ko sem neke nedelje v Juliju lanskega leta (1942 — op. S. F.) videla, da gre k Šaliju skupina 6 legistov, sem šla za njimi do Šalijevega vrta, naprej me pa niso pustili... Videla sem, kakor je Šali na pragu pozdravil fante, misleč, da so partizani, kako so ga osorno zavrnili in sunili v hišo... Vem, da je bil med njimi kaplan Sinkar, ker ga osebno poznam. Stal je na vrtnu na straži.«

»Dnevnik Uhanove, 18. julija 1942.
»Koševski proces, izjava Cesar Marije, posestnice na Orkljavcu št. 1, z dne 3. oktobra 1943. Podobne izjave so sodiču dale tudi Gerdešič Terezija, Kukman Ana in druge priče s Vel. Kala pri Mirni peči.

Iz življenja naših frontnih organizacij

Več skrbi za izvolitev občinskih frontnih odborov v novomeškem okraju

Dasi sta minila že več kot dva meseca, odkar so se pričele v novomeškem okraju volitve občinskih frontnih odborov in sekcij žena, te še niso povsod zaključene. Vzrok za to je slabo zanimanje krajevnih aktivistov za te volitve. V nekaterih krajih se jih namreč še vedno drži staro mnenje, da ni mogoče nobene akcije uspešno izvesti brez aktivistov iz okraja in se vedno zanašajo na pomoč od zgoraj. Člani okrajnega odbora OF so obiskali vse iniciativne odbore za volitve občinskih odborov OF in jim dali potrebna navodila, izvedba volitev pa je stvar domačih članov Fronte in Partije. Do 20. marca sledeči novi občinski odbori niso zaključili volitev: Mirna peč, Straža, Smihel pri Novem mestu, Hinje-Ratje, Brusnice-Gaberje in Smolenja vas. Sicer so tudi v teh krajih po posameznih osnovnih organizacijah že imeli volitve, toda po vseh organizacijah še ne in se zaradi tega ne more sestati občinski frontni odbor.

Med najboljšimi iniciativnimi odbori za izvedbo občinskih frontnih odborov so bili KO OF na Dvoru in v Skočjanu, v St. Jerneju, St. Petru, Novem mestu, Dol. Toplicah, Stopičah in Orehovici, kjer so volitve že končali. Sporedno s frontnimi so izvedli tudi volitve v sekciji AFZ. Pri volitvah občinskega frontnega odbora se je prav dobro izkazal krajevni aktiv v bodoči občini Skočjan. Čeprav je bilo v tem predelu vedno največ težav pri vsakih volitvah, so tokrat volitve zaključili med prvimi v okraju in s prav dobro udeležbo. V Zagradu so se prav vsi frontovci udeležili volitev, hkrati pa so sprejeli šest novih članov.

Kakor pri vsakih volitvah, tako tudi pri teh ne manjka sovražnih izpadov in nasprotnih tolmačenj. Tako je v Koroški vasi član okrajnega odbora OF na volilnem sestanku tolmačil pomen združništva in predvideno uredbo o

socialnem zavarovanju zadrudnikov. Pa so se našle med poslušalci brhite buče, ki so izjavile, da je to le propaganda za vstop v zadrugo, ko bi se pa zapisali, bi jih oblast pustila na cedilu. Zanimivo bi bilo zvedeti, na čigavem zelniku je zrasla ta modrost in nezaupanja do naših zakonov. Čeprav se vsak pameten in razgledan človek smeje takim pripombam, da so vseeno dokaz zagrivene podtalne borbe nepomirljivih sovražnikov naše napredne stvarnosti. Razkrinkavanje takih razširjalcev lažnih vesti je ena izmed osnovnih nalog frontne organizacije.

Takoj po izvolitvi naj se sestanejo občinski frontni odbori, da si razdelijo delo in prevzamejo pobudo za politično, gospodarsko in kulturno-prosvetno delo v svojem kraju. Nekateri odbori so se že sestali. V St. Petru občinski odbor OF že aktivno posega zlasti v kulturno-prosvetno delo kraja. Verjetno so se tudi že drugi odbori sestali, toda manjkajo poročila, ki jih je treba takoj po končani seji poslati na okrajni odbor OF. Ponekod frontne organizacije podcenjujejo volitve sekcije žena in jim ne nudijo dovolj pomoči. To je nepravilno. Žene so enakopravni člani družbe in Fronte. Z dosedanjim delom so dokazale, da so dostikrat boljši člani Fronte kot moški. Zaradi posebnih nalog imajo svojo organizacijo, ki pa je sestavni del frontne.

Tam, kjer krajevni aktivisti do sedaj niso pokazali dovolj požrtvovalnosti pri ureditvi vseh sklepov okrajnega odbora Osvobodilne fronte, naj to nemudoma popravijo, dokler še ni nujnih del na polju. Pri vsem delu pa ne smejo pozabljati na priprave za volitve občinskega ljudskega odbora. Od pravilnega političnega dela Fronte je odvisno, kdo bo v bodoče odločil v naših upravnih enotah. Čeprav je do volitev občinskih ljudskih odborov še precej mesecev, pa nam je že danes jasno, da bodo

kandidati za te odbore samo najboljši frontovci. O tem naj govore in razpravljajo frontne in partijske organizacije; niti govora pa ne sme biti o tem, da bi kandidiral kdor koli, ki ni za zgraditev socializma. Ničre razen iskrenih pristašev socializma ne bo nosil zaupanja naših ljudskih množic v bodočih občinskih ljudskih odborih. Ze danes povejmo vsem bivšim vaškim veljakom, stariim trgovcem, spekulantom, dvoličnim cerkvenim ključarjem, ostanokom belogardističnih privržencev in vsem, katerih pota so drugačna od ciljev in koristi našega ljudstva, da naj pravočasno umaknejo svoje kremplje od organov naše oblasti. Naše odbornike bomo izbirali iz vrst najpredanejših, najpoštenejših in najzavednejših članov OF. Zato ne pozabimo na naših sestankih in pri vsem našem delu tudi na izreden pomen volitev občinskih ljudskih odborov, temveč jih pripravljajmo z nenehnim političnim delom.

OF V METLIKI BO POSKRBELA TUDI ZA MLADINO

Prejšnji teden je bil na občnem zboru OF v Metliki ponovno potrjen odbor, ki je bil izvoljen 6. t. m., in obenem sprejet njegov nov naziv, ki se bo v smislu ureditve novih občin odslej imenoval: občinski odbor OF.

Sprejet je bil tudi podroben načrt dela za tekoče leto, v katerem bodo dvignili število članstva in izdali članom nove legitimacije. Novi odbor bo skrbel za politični, gospodarski in kulturni dvig Metlike, razgibal naj bi vse člane, zlasti pa mladino. Nujno potrebno je, da se dobi nov prostor za kino in da sedanji Dom ljudske prosvete spet postane žarišče telesne vzgoje, ki je nekoč prav v Metliki že dosegla lepo višino. Danes fizikultura skoraj popolnoma počiva. Zato je bilo sklenjeno, da bo s prostovolnim delom do 1. maja urejeno telovadišče pri Domu, kar naj bi bil prvi korak k izboljšanju doseganega, skoraj nevzdržnega stanja.

V načrtu je tudi, da se še ta mesec v Metliki osnuje podružnica planinskega društva in se spet počiva nekdanji pogosti izleti in taborjenja na Gorjančih in na Mirni gori. Prav tako so v mestu in med okoliško mladino lepi pogolji, da se ustanovi organizacija tabornikov kot naslednica nekdanjih skavtov in gozdovnikov. Potrebno bo tudi dokončno urediti mestno kopalnico na Kolpi, kjer naj bi poleti našli potrebni oddih ne le Metličani, ampak tudi tuji.

Tudi za mladino, ki je bila doslej povečini prepuščena sama sebi in slabim vplivom svoje okolice, našla zdravo podlago, iz katere bo črpala moči za nadaljnje politično, strokovno in kulturno delo.

Sprejeti so bili še nekateri drugi sklepi, med njimi tudi, da se celotna organizacija AFZ vključi kot posebna sekcija v OF.

KUD »TONE MISIČ« JE GOSTOVALO V SMIHELU

V nedeljo 16. marca so gledalci napolnili dvorano v Smihelu pri Novem mestu. Dobili smo goste iz Vavte vasi. Dramatska skupina KUD »Tone Misič« nam je odigrala dramo »Dom na Trati«.

Videli smo, da imajo v svoji sredi nekaj izrazitih talentov. Tako sta bili prav dobro podani vloge matere in Tine. Strie in krmar sta svoji vlogi igrala prepričljivo. Dobri so bili tudi Mirko, mladi Janko, Lojze in Ivanka. Angelca bi se v svojo zahtevno vlogo lahko še bolj poglabila, če bi ji ne bilo rosnih odveh roke, kar smo opazili tudi pri drugih. Precej je motilo, zlasti pri skrjanju, domače narečje in izgovorjava. Za večino igralcev pa velja, da morajo dati svojim vlogam malo več življenja ter se potruditi pravilno in razločno izgovarjati. Tovariši režiserji izreka mo za njegov trud in pripravljalnim delom še bo KUD »Tone Misič« lahko še precej izpopolnilo, mi pa si takih gostovanj še želimo!

Čičigojev drobnogled

Pozno zvečer se je učiteljica Kunigunda vrnila domov. Vas je spala. Čičigoj pa je s svojim drobnogledom skozi slabo zastrto okno Kunigundine sobice opazoval drobno, nepomembno bitje, vaško učiteljico, oklevetano in zasrnavano, ki je še dolgo, dolgo v gluhobno sedela za mizo pisalja v dnevnik pripravo za pouk utrujenega dne in ob grenkih spominih na krivice, ki to je doživela, pretakala grenke solze.

Kdo bo osušil solze in ogrel razočarano srce!

Naslednji dan se je Čičigoj napotil s svojim drobnogledom v sosednjo vas. Tudi tam, kaj je bila solca, nizka pritična stavba, v kateri je učitelj učil dopolnilno štiriideset, popolno pa šestdeset otrok.

»Saj nič nima, le kaj bi hodil k njemu! Berad je. V vojnem času je vse izgubil. Knjige so mu zazgali fašisti, pohištvo tudi. Njega pa so lakrat odgnali v internacijo. Sedaj je dve leti v zaporu.« so vaščani pripovedovali Čičigoju.

»Včasih se iz obupa napije.« je dodal krmar.

Pozno zvečer, ko je neprodinra tema zagrnila vas, se je Čičigoj napotil pod solsko okno in skozi drobnogled opazoval, kaj počneja nesrečni učitelj. Sedel je v prazni sobi na polomljenem stolu za majavo mizo, risal na ovojni papir nekakna gesla za blaznjo se volitve in s tihim slisnim glasom popeval:

»Popotnik pridem šez goro...«

Kdo bi mu mogel vzeti notranjo srečo! Srce mu grejejo otroci: dopolnilno štiriideset, popolna šestdeset...»

V samem mestu Bobjedistanu je pet učiteljev in sedem učiteljic. Stari meščani, ki pomnijo doli, ko je v mestu še počevali že trideset let pokojni čenec, godrnjajo, da je danes v Bobjedistanu preveč učiteljev. Tudi takšno čenec, ki opravičljivo jezikajo: »Saj današnji učitelji nič ne delajo...«

Čičigoj pa, ne bodi len, je šaril s svojim drobnogledom z daj, tan, zdaj tan in videl, česar stari Bobjedistanci ne vidijo ali ne vedo videti.

Neka mlada učiteljica poučuje dopolnilno svoj razred s petdesetimi šolarji popolno na vodi ljudsko knjižnico. Knjige so mrtve, knjige ne govore. Na knjižnihi policah leže in vabijo v goste vse, ki jih žela po znanju. Kartoteka, inventarna knjiga, izposojilna knjiga in številni drobnj zapiski pa pričajo, da je mlada knjižničarka žrtvovala sto in sto ur za lepo urejeno knjižnico.

V nedeljo 30. marca bodo ustanovni občni zbori Združenja rezervnih oticirjev novomeškega okraja

Iniciativna odbora Združenja rezervnih oficirjev za okraj in mesto Novo mesto bosta te dni zaključila svoje delo. Pripravila sta vse potrebno, da bodo v nedeljo, 30. marca, ustanovni občni zbori Združenja rezervnih oficirjev v Novem mestu in na sedežih posameznih sektorjev v Straži, St. Jerneju in Smihelu pri Novem mestu.

Ustanovitev Združenja rezervnih oficirjev ni samo važen dogodek za rezervne oficirje same, temveč ima velik pomen tudi za novo državo in njene narode. Nova organizacija ne bo skrbelo samo za svoje člane — rezervne oficirje —, temveč bo predvsem tudi poglobljala stike med ljudstvom in našo Jugoslovansko ljudsko armado. Združenje rezervnih oficirjev bo seznanjalo svoje člane z novimi izkustvi in pridobitvami vojne znanosti, tehnike in taktike. Izdajalo bo svoje glasilo, skrbelo bo za tovariško sodelovanje med rezervnimi

in aktivnimi oficirji JLA, prirejalo bo razne tečaje in predavanja za svoje člane, razne kulturne in družabne prireditve itd., vedno in povsod pa bo gojilo in oživljalo tradicije NOB. Z vsem svojim delom bo krepilo obrambno sposobnost naše države, zato bodo člani društva še bolj sodelovali pri predvojni in izvenarmadni vzgoji ljudstva, pri PLZ in ostalih organizacijah narodne obrambe.

Združenje rezervnih oficirjev novomeškega okraja bo imelo hvaležno področje dela. Na partizanskih tradicijah bogatem ozemlju bo povezovalo rezervne oficirje in ustvarjalo lik rezervnega oficirja, kateremu bo lahko socialistična država v primeru potrebe popolnoma zaupala dolžnosti vojaškega, strokovnega in političnega vodstva v naši Armadi. Med mnogimi nalogami, ki bodo sprejete v letnem načrtu dela, je tudi partizanski pohod, ki bo v juliju.

Tečajnice iz Dragatuša pozdravljajo vse bralce »Dolenjskega lista«.

2133 KRAT JE LANI ZDRVEL PO CESTAH REŠILNI AVTOMOBIL

»Halo! Tam 30 Novo mesto? Prosimo takoj rešilni avto sem in sem. Zaveva je nujna!«

Tako se podnevi in ponoči glase nujni pozivi iz raznih krajev Dolenjske. Namenjene so novomeški rešilni postaji. 2133 voženj so opravili v lanskem letu rešilni avtomobili in pri tem prevozili skoraj 50.000 km ter prepeljali 3300 ljudi! To ni luksuzna vožnja, pač pa dirka med življenjem in smrtjo, kajti od hitrosti prevoza je dostikrat odvisno življenje onesrečenca ali bolnika.

Ce postavimo vprašanje, ali je novomeška rešilna postaja lahko nudila pomoč v vsakem primeru, bi rekli — da ne. Ne morda po krivdi uslužbenecv in šoferjev, ki so vsako minuto podvevali ali ponoči pripravljani obdrzeti kamor koli, pač pa imajo precej ovir tehničnega značaja. Sneg je, iz Trebnjega pa nujno ključje rešilni voz. Nemogoče, odgovori dežurni šofer, ker nimam verig na kolesih. V Trebnjem, kjer ne poznajo razmer na rešilni postaji, seveda mislijo, da to ni res, pač pa, da se šoferju noče na vožnjo. Pa je šoferjeva opomba resnična. Imajo rešilni voz, ki je tako nerodno zgrajen, da med kolesi in blatniki ni prostora za verige. Šofer preklinja vozilo, v Trebnjem čaka bolnik, da mu v bolnišnici rešijo življenje, vmes pa je 20 km zasnežene ceste. Najboljša volja šoferja in postaje ne more tu nič pomagati.

Rešilna postaja razpolaga sicer s tremi avtomobili. Od teh sta dva se-

stavljena iz nešteti drugih podrtij, eden pa je v dobrem stanju, vsaj na videz. Kupljen je bil leta 1949. Pa je le nerodno, da je prav ta avtomobil že štiri mesece brez gum, bos pa ne more na pot. Sicer pravijo, da so gume naročene že od 23. novembra 1951 in ba tuje tje že skoraj dva meseca na potu, vendar še niso prispelle. Verjetno so obtičale kje v zametih. Vsekakor bi bilo dobro vedeti, če je med tem časom prispelo k nam kaj gum za osebne avtomobile... Druga dva »veterana« pa se dokaj sporazumno menjata v »boleznih«, tako da je vsaj eden skoraj vedno sposoben za vožnjo. Smola je, če zapade sneg in je na razpolago samo tisti, ki ne more uporabljati verig. V tem primeru je bil klic na št. 30 Novo mesto brezuspešen.

Rešilna postaja je po novem gospodarskem računu prav tako samostojno podjetje kakor vsa ostala. Od Urada za cene pri vladi LRS ima točno določeno, koliko sme in mora zaračunavati za vožnje. Prevozna tarifa je določena: do 4 km dalje 200 din, do 20 km dalje za vsak kilometer 48 din, od 20 do 100 km 40 din od kilometra in nad 100 km 32 din. Toda to je cena za prevoz ene osebe, če pa je z bolno osebo spremljevalec ali kakšna druga oseba, se tarifa poveča za 50%. To je prav tako predpis Urada za cene, ki pa nikakor ni na mestu. Skoraj vsak bolnik potrebuje spremstvo in koleca avtomobila se prav tako vrtijo, če pelje eno ali pa več oseb. Prav tako se nič ne pozna pri gorivu. Mislimo, da tu nekoliko diši po birokraciji ali pa diktiranju od zgoraj. Zakaj pa pri avtomobilskih volja enotna cena za eno ali tri osebe? To so preračunali že sami naročniki in raje kličotvo — če ga le morejo dobiti — avtomatski kot rešilni avto. Ze samo zgoraj navedeno dejstvo je zadosten vzrok, da naročil za vožnje ne zavrta in če je le mogoče, ugodi vsakomur.

Priporočljivo bi bilo, da bi se rešilna postaja priključila k bolnišnici, kjer imajo že tako stalno dežurno službo in bi bila stvar v enih rokah. Marsikdo, ki ne ve za rešilno postajo, kliče najprej bolnišnico, ta pa potem spet postajo, dostikrat pa so vmes dragocene minute. V zimskem času bi morali biti avtomobili rešilne postaje v zakurjenih garažah, da bi jih bilo mogoče hitreje spraviti v pogon. Morda bi se dalo urediti tudi na ta način, da bi rešilna postaja in gasilska služba imeli skupno garažo in skupno dežurstvo. Tudi za dežurno oseboje rešilne postaje bi bilo treba najti nekatje boljše prostore, kot ga ima sedaj. Pota po naših krajih, kamor morajo rešilni avtomobili, so silno različna in največkrat slaba, tako da niso primerna za vsako vozilo. Zato mora imeti rešilna postaja najboljše in najbolj primerne vozove. Ne gre tu za podjetje ali luksuz, ampak za bolnega oziroma onesrečenega človeka, ki mu je družba dolžna nuditi vso pomoč!

Kino

KINO NOVO MESTO PREDVAJA

Od 28. do 31. marca: ameriški film v barvah »Sinja laguna«.

Od 1. do 3. aprila: angleški film »Srebrno ladjeje«.

Od 4. do 7. aprila: avstrijski film »Očarljivi goljuf«.

Kam z odpadki?

Nepotrebno uprašanje!

ODPAD, NOVO MESTO

POSLOVALNICA V BREZICAH SKLADIŠČE V CRNOMLJU

TRGOVSKO PODJETJE ODPAD vam jih plača po novih, nad vse ugodnih cenah! Staro železje, odpadke kovin vseh vrst, počene li-toželezne kotle, staro, ne-uporabno orodje, zavržene stroje, cunje, star papir, kosti in še marsikaj, kar leži tudi pri vas doma med staro šaro, lahko prodate najbližji zbiralnici Odpada! Prepričajte se sami o novih visokih cenah odpadkov!

Partizanska postojanka Frata bo letos obnovljena

Med Brezovo rebrilo in Ajdovcem je stala pred vojno logarska koča, ki je bila že v letu 1941 najvažnejše zbirališče prvih dolenjskih partizanov in aktivistov. Ime Frata je tesno povezano z vso organizacijo vstaje na Dolenjskem, kajti preko Frate so vodile vse vezi med vodstvom OF in KP ter prvimi revolucionarnimi organizacijami in skupinami, zlasti v novomeškem okraju. Zgodovinsko dejstvo je, da so šli vsi prvi partizani Dolenjske posredno in neposredno v oboroženo partizansko enotno prav preko Frate. Tudi zveza med edincami in zaledjem je potekala največkrat preko Frate. Edini preživalec te logarske koče logar in logar Jože Zupančič je že v juniju 1941 povezoval posamezne prvoborce. V začetku junija 1941 je bil v bližini logarnice prvi sestanek aktivistov novomeškega in trebnjskega okraja. Od tu je tudi šla prva oborožena skupina partizanov — 23 ali 28 ljudi — v novembru 1941 v napad na Buško in Krško polje, latosčasno ko je šla tja tudi belokranjska četa s Tante gore. Na Frati so se v letu 1941 in 1942 zadrževali tudi najvišji predstavniki OF in partizanskih edinc.

Celih trinajst mesecev je bila Frata najpomembnejše partizansko zbirališče na Dolenjskem, dokler je niso po zaslugi domačih izjalcajev odkrili Italijani in unčeli. Že v poletju 1942 so prišli do Frate Italijanski vo-jaki. Toda ker je bilo vse pravočasno spravljeno in niso našli nič sumljivega, so ji prišli. To je bilo pred vseh več nočjo

leta 1942. Toda ovadbe domačih podrepankov okupatorjem, da je to glavno »partizansko gnezdo«, so se množile. Zato je Italijanska komanda dala nalog vsem svojim edincam v okolici, da Frate odkrijejo in uničijo za vsako ceno. Dne 8. oktobra 1942 so je bombardirali iz zraka. Dne 20. oktobra pa so pod vodstvom domačevov-belogardistov iz Ajdovca prišli do nje in jo požgali.

Za obnovo Frate kot važne zgodovinske postojanke iz NOB je Predsedstvo vlade LRS dalo na razpolago potreben kredit in bo še letos obnovljena, hkrati pa bo spremenjena v planinsko postojanko.

LOJZE ZUPANČIČ

Okrajna mladinska konferenca v Kočevju

Te dni je bila konferenca Okrajnega komiteja LMS Kočevje, katere se je udeležilo 78 delegatov vseh okrajnih mladinskih aktivov. Konferenco je začel sekretar Stane Goršič, ki je imel izštrno poročilo o delu mladine v preteklem letu. V razpravljanju, ki je sledilo poročilu, so mladinci — delegati poročali o uspehih in nespehih v svojih aktivih ter podali smernice za bodoče delo. Govorili so tudi zastopnik OK KPS Kočevje — sekretar Ožbolt, zastopnik CK LMS Makovec iz Ljubljane in članica CK LMS Pepca Debeljakova iz Kočevja. Vsi so orisali lik bodočega socialističnega mladince in poudarjali govor marsala Tita študentom Jugoslavije. Enotni so si bili v tem, da mora biti mladina borbena proti vsakemu poskusu reakcionarjev s strani belogardistične in klerofašistične duhovščine, kar velja zlasti za podeželske mladinske aktivne. Za požrtvovalno nesebično delo v mladinski organizaciji so bili nagradjeni sledeči tovarisi: Likar Zinka, Kovačič Anton, Pogorelec Ciril, Goršič Mirko, Mohorič Erna, Debelak Hedvika, Kalan Jože, Pogorelec Avgust, Turk H., Ožbolt Slavko, Goršič Stane in Predvojnika vzgoja Dolenja vas. Okrajni komite LMS Kočevje je poleg posameznikov nagradil tudi šest najboljših aktivistov, med katerimi se je najbolj odlikoval mladinski aktiv Kot. Ob zaključku konferenca so mladinski delavski aktiv Rudnik, socialistični sektor Zelina in privatni sektor Kot napovedali tekmovanje v podčistitvi V. kongresa LMS reem istovrstnim aktivom v okraju. Napoved tekmovanja je bila z odobravanjem sprejeta. Za sekretarja CK LMS je bil izvoljen Božo Jurak, za org. sekretarja pa Ciril Pogorelec.

Drobnogled je optična priprava, ki s pomočjo raznih leč po tisočkrat ali še večkrat poveča vsak predmet. So ljudje, ki se bahajo z učestvijo, pa mu pravilo mikroskop, najbrž zato, ker opazujejo z njim življenje in razmnoževanje mikrobov, ki jih povprečni zemljan s prostim očesom sploh ne opazi. So pa tudi ljudje, ki srečeno, oblagodarjenje z drobnogledom zmerjajo, če leti radovedni javnosti odkrivajo, kako se drobna, nepomembna bitja, grizejo za prostor na soncu...

Takšen drobnogled si je nabavil radovedni Čičigoj in se s njim napotil po deželi bobjedistanski. S pomočjo drobnogleda si je ogledal drobne napake, drobne nepravilnosti, droben nerod tu in tam.

Oni dan je prišel Čičigoj s svojim drobnogledom v neko bobjedistansko vas.

Sredi vasi je šola. Svoji k svojim! Čičigoj je po stari šolsmaterski navadi hotel obiskati drobno, nepomembno bitje, ki se je stavil že leta in leta mesi, tisto mladino duv s srečenoje pokolenje. Toda šolska vrata so bila zaklenjena.

»Kdo pa uč vaše otroke?« je radovedni Čičigoj vprašal vaščane.

»Učiteljica Kunigunda.« so odgovorili.

»Pa je danes ni doma? Šola je namreč zaklenjena.«

»Je pa že spet odšla v Bobjedistan. Veste, kadar ji je dolžna, zaklene kolo in odide v mesto. Davi je že ob štirih odšla z doma. Slisal sem jo, ko je odhajala.« je zaneslako sosedi.

»Pa kaj bi ji radi?« je zaradovedila neka ženska. »Saj z nikomur ne govori, odkar so jo obdolžili tatvine.«

»Tatvine? Kakšne neki!« se je začudil Čičigoj.

»I, no, nekakšna pločevinasta škatla, polna margarine, ki so jo iz Bobjedistana poslali za solsko mlečno kuhinjo je izginila iz šolske shrambe. Le kdo naj bi jo vzal, če ne učiteljica!« je jezajkalo žensče.

Minil je že teden od tega nesrečnega dogodka in prav tistega dne, ko je učiteljica Kunigunda odšla v Bobjedistan na učiteljsko konferenco, so v mestu izsledili tatu, ki je prodajal škatlo z margarino. Ko je margarina izginila iz šolske shrambe, odkoder jo je odnesel tat, ki se je splazil v shrambo skozi okno, so ljudje razbuhali, da je margarino ukradla učiteljica Kunigunda. Ničče je ni takrat zagovarjal; nihče pa tudi sedaj, ko so pravega tatu je našli, ni razbuhali po vasi, da so tatu margarine izsledili.

IZ METLIKE

V Metliki so zaključili tečaj za izdelovanje predmetov domače obrti. Vodila ga je tov. Pepca Milek iz Črnomlja. Najbolj se je izkazal tov. Zdenko Tomc iz Metlike, ki je pred tečajem sam pričel plesti predmete iz ličkanja, na tečaju pa je svoje delo še izpopolnil. Tov. Tomc je bil v svoji za gluhonemih in je pri delu zelo marljiv. Oblebil je, da bo še nadalje izdeloval predmete iz ličkanja za kmetijsko zadrugo Metlika.

Udeležence pletilskega tečaja v Metliki

IZ DRAGATUSA

Tudi žene in dekleta iz Dragatusa so se udeležile pletenja deklet iz ličkanja. Na tečaj so prihajale iz vasi Nerajca, Kvasice, Dragovanja vas, Sela, Golek in drugod. Udeleženk je bilo 43. Tečaj je vodila domača učiteljica tov. Danica Kukman, ki je poleg svojega strokovnega dela našla čas tudi za delo v tečaju. Tov. Danica je obiskovala tečaj za izdelovanje predmetov iz ličkanja v Črnomlju v času šolskih počitnic. Dekleta in žene — članice kmetijske zadruge — pa bi se rade naučile še pletenja copat, zato bomo poskrbeli, da pride v Dragatús tovarišica, ki bo poučevala tudi to delo.

DOGODKI IZ ZUZEMBERKA

Pred kratkim je bil izvoljen nov krajevni občinski odbor OF na čelu s tov. Francem Jarcom, ki se bo trudil, da bo zaupane naloge tudi častno izpolnil. Sicer pa bo moral celotni novi odbor temeljito poprijeti za delo, če bo hotel izpolniti vse naloge, ki stajo pred njim.

Znani Jedertin semenj z živino je bil nepričakovano dobro obiskan. Tudi kmetje iz sosednjih okrajev so pripeljali lepo mlado živino in še lepše volne pitance. Cena se je sukatle od 70 do 90 din za kg žive teže. Bilo je tudi nekaj kupov, le volji pitance niso našli kupca, to pa valed visokih cen in ker ni bilo zunanjih mesarjev. Navzile prvim neuspahom si je KLO z živinostjo prizadeval obnoviti tradicionalne žuzemberske sejme in je končno tudi uspel.

Glavni odbor Zveze borecev NOV Slovenije v Ljubljani je podelil krajevni organizaciji ZB Žuzemberk podporo v znesku 10.000 din z naložo, da jih razdeli med najbolj potrebne, kar je odbor tudi storil. Prav tako pa je razdelil tudi več zavrtkov manufakturnega blaga.

Sestanek privatnih obrtnikov, ki ga je sklicala Obrtna zbornica iz Novega mesta, je pokazal veliko zanimanje za obrtniška vprašanja med obrtniki. Ugovorili so, da delajo sušmarji zelo veliko škodo, zato so sprejeli sklep, da jih je treba preganjati z vsemi zakonitimi sredstvi. Tudi dela Obrtne zbornice obrtniki niso pohvalili, saj je za nje prav malo storila, pač pa je vedno redno pošiljala polnočnice za plačevanje članarine.

Nič boljše ni bilo pri državnem sektorju. Obrtna zbornica se ni zanimala za drugo kot le za stajajoč zaposlenega oseba, nato pa so sledili nalogi za plačevanje članarine ali pa so deževali opomini z grožnjami tozbe. V bodoče bo treba v upravni odbor Obrtne zbornice postaviti ljudi, ki bodo obrtnikom v pomoč kjerkoli bo treba! S. H.

TUDI NA KAMENCAH JE ZASVETILA ELEKTRICNA LUC

22. marca večer je po težkem pričakovanju zasvetila električna luč tudi na Dol. Kamencah pri Novem mestu. Frontovel so pri tem veliko pomagali, saj so napravili več kot 1500 prostovoljnih ur pri kovanju jame, postavljanju drogov in drugih delih. Iz lastnih sredstev so si nabavili žico in ves ostali material.

Ob zaključku dela smo se preteklo soboto zbrali pri Mariji Planšček, kjer smo proslavili veseli dogodek. Navzoči so bili delavci DES-a in Mestnega elektrotehničnega podjetja Novo mesto. Pripravljali odbor si je veliko prizadeval, da smo le prišli do električne razsvetljave. Predsednik odbora je bil Lojze Jurak, tajnik pa Joži Ribič; oba sta se potrudila, da smo dobili v tako kratkem času luč, zahvala pa gre tudi odbornikom Poldeutu Ferberjarju in Jožici Zadnik. T. H.

ČRNOMALJSKE NOVICE

Pred dvema tednoma so imeli v Metliki in Semicu ustanovna občena zbora Zdrženja rez. oficirjev, preteklo nedeljo pa je bil tak zbor tudi v Črnomlju. Udeležba rezervnih oficirjev je bila skoraj stoo odstotna. V nedeljo 30. marca pa bodo volitve okrajne odbora Zdrženja rezervnih oficirjev. V mestnem gostišču so pred dnevi neznanj zlikovci ukradli cigaret in tobaka za pribl. vrednost 25.000 din. Preiskava je v teku. K. A.

IZ DOBRNICA

Enkrat sem se omenil popačena imena našega kraja na zadrugnem domu, a ostalo je vse pri starem. Prizadete ustanove se zato ne zmenijo. KLO naj bi enkrat za vselej napravil konec pačenju imena našega kraja!

Tovarišica Mežanova, novoizvoljena sekretarka LMS, je pripravila mladinski aktiv od tega, da je spet pričel z delom.

Kronika nesreč

Jože Pošek, lesni manipulant pri kmetijski zadrugi Adlešiči, se je v soboto 22. marca večer paljal na sejo. Med potjo se je v njega zaletel drug kolesar in ga podrl na tla. Dobil je poškodbe na obrazu.

Mihaelc Turku članu KDZ Trška gora, je stopenj bil na levo nogo in mu je poškodoval.

Stane Pirč, delavec iz Dolnje Straže, si je pri sekaniu drv poškodoval prst na levi roki.

Vili Sileman, voznik pri gozdni manipulatorji Moezel pri Kočevju, je med prestopom v gostilni v Livoldu 23. marca izkupil z nožem v levo stran rebro.

Alberta Smajdka, žagarja iz Počoka pri Straži, je nekdo ponoril napadel na vaviskem mostu in mu z nožem prizadejal poškodbe na hrbtu, levi roki in obrazu.

Vsi navedeni se zdravijo v novomeški bolnišnici.

FLUOR GRAFIJA

je najmočnejše sredstvo v borbi proti tuberkulozi! Udeležite se brezplačnega slikanja pljuč!

IZ NAŠIH KRAJEV

NOVO MESTO

Prijubljeno dirkališče novomeških kolesarjev in kolesark je novi most čez Krko v Ragov trg. Kar lepo jih je gledati od gimnazije, kako skovajo vsako popoldnevno kroglo med otroškimi vozički po mostu tja in nazaj. To jih morejo biti veseli obiskovalci Ragovega loga in manjice z vozički, ko pri prehodu čez most plašno gledajo, da jih tak nepridiprav s kolesom ne butne čez ograjo v Krko! Ko bo izpeljana pot od mostu po Ragovem logu, bo to lahko še prav primerno preizkušalno motornih vozil, narkar se sedaj opozarjamo posebno motoriste iz mehaničnih delavnic. Pa recite, da nimamo v Novem mestu iznajdljivih ljudi!

Lov na staro železo. Koliko papirja smo že uničili s pisanjem propagande za zbiranje odpadkov vseh vrst. Vsako leto smo prijeli poseben Teden za zbiranje odpadkov, vendar pa vseh brez pravega uspeha. Enkrat ni bilo vozil, drugič skladišč, tretjič je vsak rekel, da se to ne izplača. Odkar pa so se cene odpadkov, zlasti kovinam spopravile, pa ni treba posebne propagande. Vsakodnevno grede vozički, tudi vozovi, proti skladišču »Odpada« v Bršljinu, naloženi s staro kramo, največ s starim železom. Zelo malo na Saveljevi cesti je štirinajstleten fant z velikim drogom, ki je imel na koncu kavelj, vlekli iz vode stare lonce, ponve in drugo ropotijo. »Pa se izplača zbirati staro železo!«, ga povprašam. »O, seveda se izplača! Včeraj sem peljal na vozičku 75 kg take robe, pa sem dobil zanjo 350 din. Danes moram nabrati tudi vsaj za toliko, mi je odgovoril nedolžen fant. Da, izplača se! Stiri ali petkrat bo zapeljal z malim vozičkom v Bršljin, kjer vse takoj izplačajo in — fant bo imel nove čevlje! Prepričan sem, da se sedaj ne bodo več dolgo valjali kupi starega železa povsod tam kjer jih ni treba kot na primer boveda žica ob cesti v Srebrnjah, ki je od vojne sem propada na prostem in se je doslej ni nihče usmili!.

IZ PRECNE

V našem KLO imamo dve ekonomiji, ki sta odnani družni dve komaj četrt ure. Delata pa svedra vsaka po svoje, tako da ni pravega uspeha ne tu ne tam. Potrebno bi bilo, da bi se združili in uspeh bi bil vsakakor boljši. Vstopilo naj bi še nekaj novih članov, ki bi v zadrugi lepše živeli kot na svoji krpi zemlje. Upamo, da se bo to stanje letos izboljšalo.

Volitve v občinski odbor OF so končane. Tudi organizacija AFZ dobro napreduje. Za 8. marec so žene naspele raznega peciva ter obdarovale družine padlih borecev. Pred kratkim je bil zaključen tudi krojni tečaj, ki je prav dobro uspel. Obiskovalo ga je 41 deklet iz bližnjih in daljnjih vasi. Ob zaključku so pokazale svoje znanje. Za praznik žena so uprizorile tudi kratko igrico »Majnik«.

Odbor ZB je sprejel v članstvo še vse tiste, ki so imeli za to pogoje, tako, da je članstvo poraslo od 97 na 120 članov. Predvideno je, da bi organizacija ZB postavila spomenik padlim borecem in talecem, če le mogoče še letos.

Pred dnevi je bil občni zbor splošne kmetijske zadruge. Izvoljen je bil novi odbor, stari pa razrešen. Novi odbor je takoj pokazal, da bo začel z načrtnim delom, zato smo prepričani, da se bo stanje KZ znatno izboljšalo. Novi odbor je predlagal ustanovitev sadjarskega, živinorejskega, šiviljskega in krojaškega odtaka.

IZ TRIBUČ SE OGLASAJO

V mralih februarjskih večerih smo pričeli pletarski tečaj. 12 mladink je prihajalo redno vsak večer v šolo, kjer so si — s časomji pri delu — spletle prav lične izdelke iz ličkanja, ki ga imamo pri nas zelo veliko. Tečaj je bil v soboto 13. marca zaključen v vselem zadovoljuju ob godbi, petju in smeihu ter prav dobro obložen mizi.

Krajevni odbor Zveze borecev namerava 27. aprila odkriti na prečelnju osnovne šole spomeniko ploščo padlim borecem iz Tribuč. Mladinska organizacija zbira med vačanji denarne prispevke za kritje stroškov. V ista

namene bo porabljen tudi čisti dobiček igre, ki jo pripravljajo starejši člani OF v mesecu aprilu. Navzile temu, da nekateri igralci delajo na polju, drugi v pisarnah, so se za igro silno navdušili in se pričeli učiti s izrednim veseljem. Prav gotovo jim bo tudi dobro uspela. c-a

PODTUREN

Gasilsko motorno brigadno smo dobili. Gasilsko društvo v Podturnu je bilo že pred vojno med najboljšimi. Med vojno mu je bilo uničeno vsa gasilsko orodje in druga oprema, zato je bila vroča želja vseh članov društva in drugih domačinov, da si čimprej spet obnovijo in nakupijo preprobetno gasilsko opremo. Lani so začeli pripravljati gradnjo gasilskega doma. 72 članov društva je opravilo pri tem nad 2000 prostovoljnih delovnih ur.

Prijetna vest za gasilsko društvo in ostale Podturnčane je bilo pred dnevi sporočilo Okrajne gasilske zveze, da jim je dodeljena nova motorna brigada in 100 m cevi. V soboto 22. marca so šli ponjo. Jože Mešič je zapregel konja pred okrašen voz, kot da gre na svatbo. Prisedlo je še nekaj funkcionarjev društva in tudi harmonikaša so povabili s saboj. Vsa, ki jih je srečal na cesti, je mislil, da grejo najmanj po kakšno imenitno nevesto...

V prvi polovici aprila nameravajo motoriko »uradno« preizkusiti. Takrat bo tudi večja gasilska prireditve. Nova motorika pomeni veliko pridobitev za gasilsko društvo in vso okolico.

To in ono iz Kočevja

Okrajni odbor ljudske prosvete v Kočevju je imel te dni sejo, na kateri se je konstituiral novi odbor. Za predsednico je bila ponovno izbrana tov. Pepca Debeljak, za podpredsednika tov. Polde Merčun, za tajnika tov. Tone Serčer, za blagajnika tov. Stane Jajtich in tovariši Alojz Jamnik za gospodarja. Po konstituiranju so razpravljali o urejanju statistične službe, o raznih težkočkah kulturno-prosvetnih društev ter o pripravah za Mladinski teden. V okviru Mladinskega tedna bodo 25. maja proslave in prireditve po raznih društvih, 22. julija pa bodo večje okrajne prireditve v Kočevju, Ribnici in Sodražici. Istega dne bo na Gori nad Sodražico odkritje spomeniške plošče Majdi Silc.

Na predvečer Titovega rojstnega dne bo v dvorani Šeškovega doma velika telovadna akademija telesovzgojnega društva »Partizan«. Za to prireditev je že sedaj veliko zanimanje.

Željske jame so marsikomu še neznanne, vendar kažejo toliko prirodnih lepote in iger narave. Jame so zelo obširne, toda zanemarljive. Lepi kapniki so naravni okras željskih jam. Sedajni Krajevni ljudski odbor željne namerava napraviti te jame pristopnejše in jih nekoliko urediti. V neposredni bližini jame bo KLO ustanovil moderen gostinski obrat z lepim naravnim vrtno. Oboje bo lepa izletniška točka za meščane in okoličane.

Na dnevn. kopu rudnika Kočevje so pričeli graditi novo izvozno proggo, ki

omogočila večjo proizvodnjo in pomenila proizvodne stroške. Gradnjo proggo so prevzeli zavedni rudarji v akordu in je na delu več partij.

Delo Okrajne ljudske tehnike v Kočevju. Na redni letni skupščini Okrajne LT v Kočevju, katero je vodil zaslužni predsednik, direktor rudnika tov. Martin Klančičar in ji je prisostvoval tudi zastopnik Republiškega odbora LT tovariši Spolar, je bil posebno zanimiv in pomemben referat predsednika tovariša Klančičarja o pomenu in namenu Ljudske tehnike. Ta je, pomagati graditi in utrjevati naše gospodarstvo in krepiti našo obrambno moč. Ljudska tehnika bo napravila veliko delo, če seznanj s temeljnimi zakoni tehnike delovne kolektive GAPA, LIPA, tekstilna tovarne, rudnika, obrtnih delavnic, državnih posestev in kmetijskih obdelovalnih zadrug. Vse te kolektive je treba vzgajati tako, da bodo znali čuvati stroje in v vozila, da jih bodo znali pravilno izkoriščati, da bodo znali dati predloge za nove, bolj racionalne in bolj prikladne stroje, da bo znal vsak človek upravljati vsaj z enim strojem. Sekretar tov. Drobnič je nato orisal delo posameznih klubov: Aero-kluba Ribnica-Kočevje, Avto-moto društva Kočevje, Radio-kluba Kočevje, Foto-kino kluba Kočevje, Foto-kluba Kuželj in Avtomoto-kluba Ribnica. O podrobnostih dela v teh klubih bomo še poročali. Ob zaključku zborovanja so bili sprejeti naslednji sklepi: Pripravi se razstava vseh foto-klubov v jeseni, izvedejo se manevri v sklopu JLA, ustanovite Avtomoto-kluba v Sodražici, v Kočevju je treba organizirati tečaj za popraviljanje vozil. 21. maja bodo v Ribnici padalski skoki, organizirajo se elektro-strojni tečaji in predavanja ter ustanovite kmetijsko-strojnih klubov v Kočevski Reki, Livoldu, Stari cerkvi, Kočevju in Ribnici. —ig

OGLASUJTE V »DOLENJSKEM LISTU«

Čimprej pričnemo z zdravljenjem jetike, tem bolj zanesljivo jo bomo odpravili!

Poslužite se fluorografskih pregledov, ki odkrivajo jetiko že v samem začetku!

Razpored rentgenskega slikanja pljuč prebivalcev novomeškega okraja

- KLO Smarje — dne 31. marca 1952: V Gor. Vrhpolju od 8. do 11. ure; v vasi Mi-hovo od 10. do 11. ure; v Dol. Vrhpolju od 11.15 do 12. ure; v Smarju od 11.15 do 12.40; v vasi Sela od 13. do 15.45 ure; v Drol pri samostanu od 16. do 17. ure.
KLO OREHOVICA — dne 31. marca 1952: Cerov log od 8. do 9.30 ure; dne 1. aprila 1952: v Gor. Stari vasi od 7.15 do 8.15 ure; v Orehoviču od 8.30 do 10. ure; v Hrastju od 8.30 do 10.30 ure.
KLO Gradisce — dne 1. aprila 1952: v vasi Pristava od 10.20 do 11.20 ure; v Dol. Mokrem polju od 10.45 do 11.45 ure; v Dol. Gradiscu od 14. do 16. ure.
KLO St. Jernej — dne 31. marca 1952: v Dol. Brezovici od 15. do 15.50 ure; dne 1. aprila 1952: v Gor. Brezovici od 14. do 15. ure; v Dol. Mahovcu od 15.30 do 17. ure; v Dobrovicah od 16.30 do 17.30 ure; dne 2. aprila 1952: v Smaljših vasi od 7. do 8.15 ure; za Dramo in Roje pri Kromarju od 7. do 8.15 ure; v Mihovici od 8.30 do 9.30 ure; v Razdrtem od 8.30 do 9.15 ure; na Vrhju od 9.30 do 10.20 ure.
KLO Dolž — dne 3. aprila 1952: v vasi Vrhe od 7. do 8. ure; na Dolžu od 7. do 9.15 ure; na Zajčjem vrhu od 9.30 do 10.45 ure.
KLO Stopenje — dne 3. aprila 1952: Vel. Orehek od 11. do 12.30 ure; v Stopenjah od 14. do 15.30 ure; v Črnomaljskih od 16. do 17.30 ure; v St. Joštu od 16. do 18. ure; dne 4. aprila 1952: na Dol. Tečju od 15.30 do 16. ure; dne 5. aprila 1952: v Hrušici od 7. do 8.15 ure.
KLO Podgrad — dne 4. aprila 1952: na Pristavi od 7.30 do 9.30 ure; v Podgradu od 7.30 do 9.30 ure; v Vinji vasi od 9.45 do 10.30 ure; v Vel. Cerovcu pri Badovincah od 11. do 12. ure; v Koroski Vasi od 13.30 do 14.45 ure.
KLO Novo mesto — dne 4. aprila 1952: Skalekova ulica od 16.30 do 17.15 ure; Kmetijska šola Grm od 16.30 do 17.15 ure (na soli).
KLO Gaberje — dne 5. aprila 1952: v Gaberjih od 8.30 do 11.30 ure.
KLO Smolenja vas — dne 5. aprila 1952: Veliki Slatnik od 7. do 9. ure; dne 7. aprila 1952: na Ratežu od 7.30 do 9. ure, Potovrh od 14. do 15.30 ure; na M. Slatniku od 16. do 17.15 ure; na Vel. Cikavi od 16. do 17.15 ure; dne 8. aprila 1952: v Smolenji vasi od 7.30 do 10. ure.
KLO Brunisce — dne 7. aprila 1952: v Mal. Brunisicah od 9.30 do 10.15 ure; v Vel. Brunisicah od 9.30 do 12. ure.

NOVOMEŠKI ČEBELARJI SO IMELI OBČNI ZBOR IN STROKOVNO PREDAVANJE

Ze 17. februarja t. l. je bil občni zbor novomeškega čebelarstva društva. Za izjemo od drugih let se je letošnjega občnega zbora udeležilo lepo število čebelarjev, kar je dokaz, da se člani zanimajo za delo svoje organizacije. Delo društva je bilo lani plodno, kar je zasluga predsednika Valesa in tajnika Mikeca.

Po poročilih je bilo največ razprave o dodeljanju ajdovnih pašišč, ker so se pri tem večkrat dogajale napake, zaradi katerih je imel marsikateri čebelar škodo. Sklep je bil, da se bo moral vsak čebelar, ki pripelje čebele na pašišče, držati razporeda društva. Sklepnili so tudi, da se v maju sklicje širši sestanek čebelarjev, na katerem se bodo pogovorili o ajdovnih pašiščih.

V nedeljo, 23. marca, so imeli čebelarji strokovno predavanje, katerega se je udeležilo 85 čebelarjev. Predaval je tov. Koren o nalezljivih boleznih čebel, zlasti o gnilobi in »nosem«. Dobro strokovno pripravljeno predavanje in poljubno razlaganje predavatelja sta zbudila pri čebelarjih veliko zanimanje in si podobnih predavanj želijo še. Predavatelj je ob koncu tudi obljubil.

V. Liliija

IZ ZORENCEV PRI BUTORAJU

Bliža se pomlad, zaključujejo se gospodinjstvi tečajji. Tudi v Zorench je tečaj že zaključen. Tu je bil po zadrugi sekciji organiziran pletilski tečaj, organizacija AFZ pa je pripravila gospodinjstvi tečaj. Oba sta bila zelo uspešna. Na zaključek so bili

povabljeni tudi starši tečajnic, ki so z veseljem gledali, kaj so se dekleta naučila v razmeroma kratkem času. Navzoči pa so bili tudi zastopniki Sveta za prosveto, Okrajnega odbora AFZ, Okrajnega odbora OF in OZKZ. Zastopnik Sveta za prosveto tov. Martin Molek je obratnožil pomen teh tečajev. Gospodinjstvi tečaj je vodila tov. Ivanka Medved, pletiljskega pa tov. Pepca Milek, obe iz Črnomlja. L. C.

bo omogočila večjo proizvodnjo in pomenila proizvodne stroške. Gradnjo proggo so prevzeli zavedni rudarji v akordu in je na delu več partij.

Delo Okrajne ljudske tehnike v Kočevju. Na redni letni skupščini Okrajne LT v Kočevju, katero je vodil zaslužni predsednik, direktor rudnika tov. Martin Klančičar in ji je prisostvoval tudi zastopnik Republiškega odbora LT tovariši Spolar, je bil posebno zanimiv in pomemben referat predsednika tovariša Klančičarja o pomenu in namenu Ljudske tehnike. Ta je, pomagati graditi in utrjevati naše gospodarstvo in krepiti našo obrambno moč. Ljudska tehnika bo napravila veliko delo, če seznanj s temeljnimi zakoni tehnike delovne kolektive GAPA, LIPA, tekstilna tovarne, rudnika, obrtnih delavnic, državnih posestev in kmetijskih obdelovalnih zadrug. Vse te kolektive je treba vzgajati tako, da bodo znali čuvati stroje in v vozila, da jih bodo znali pravilno izkoriščati, da bodo znali dati predloge za nove, bolj racionalne in bolj prikladne stroje, da bo znal vsak človek upravljati vsaj z enim strojem. Sekretar tov. Drobnič je nato orisal delo posameznih klubov: Aero-kluba Ribnica-Kočevje, Avto-moto društva Kočevje, Radio-kluba Kočevje, Foto-kino kluba Kočevje, Foto-kluba Kuželj in Avtomoto-kluba Ribnica. O podrobnostih dela v teh klubih bomo še poročali. Ob zaključku zborovanja so bili sprejeti naslednji sklepi: Pripravi se razstava vseh foto-klubov v jeseni, izvedejo se manevri v sklopu JLA, ustanovite Avtomoto-kluba v Sodražici, v Kočevju je treba organizirati tečaj za popraviljanje vozil. 21. maja bodo v Ribnici padalski skoki, organizirajo se elektro-strojni tečaji in predavanja ter ustanovite kmetijsko-strojnih klubov v Kočevski Reki, Livoldu, Stari cerkvi, Kočevju in Ribnici. —ig

Na predvečer Titovega rojstnega dne bo v dvorani Šeškovega doma velika telovadna akademija telesovzgojnega društva »Partizan«. Za to prireditev je že sedaj veliko zanimanje.

Željske jame so marsikomu še neznanne, vendar kažejo toliko prirodnih lepote in iger narave. Jame so zelo obširne, toda zanemarljive. Lepi kapniki so naravni okras željskih jam. Sedajni Krajevni ljudski odbor željne namerava napraviti te jame pristopnejše in jih nekoliko urediti. V neposredni bližini jame bo KLO ustanovil moderen gostinski obrat z lepim naravnim vrtno. Oboje bo lepa izletniška točka za meščane in okoličane.

Na dnevn. kopu rudnika Kočevje so pričeli graditi novo izvozno proggo, ki

omogočila večjo proizvodnjo in pomenila proizvodne stroške. Gradnjo proggo so prevzeli zavedni rudarji v akordu in je na delu več partij.

O delu Rdečega križa v Črnomlju

Kmalu bo preteklo osem let, odkar je bil na osvobodnem ozemlju v Črnomlju ustanovljen RK Slovenije. Iz skromnih začetkov je kmalu zraskla močna organizacija, ki je že med vojno zajela skoraj sleherno vas v Beli krajini, takoj po končani vojni pa je zajela vse ostale predelo Slovenije. Med vojno in v letih po vojni je Rdeči križ veliko pomagal pri delitvi pomoči ter tako lajšal gorje, ki ga je povzročila vojna. Iskane pogrešanih padlih in ujetih je bila druga važna naloga te organizacije. Tudi tu je RK mnogo pomagal. Res pa je, da je pri tem marsikaj bilo delo za popularizacijo te najbolj razširjene človekoljubne organizacije pošteno ob strani. RK na tu samo dobrodelna organizacija, pač na tudi močna veja med narodi in trden branik miru v svetu. Vse to, kar smo do sedaj zamudili pri širjenju ideje RK in tolaženju njegovega pomena v današnjem času je treba v bodočem delu nadoknaditi.

O delu Rdečega križa v Črnomlju

Okrajni odbor RK v Črnomlju je na svoji letni skupščini razpravljali o svojem dosedanem delu in pomankljivostih. Mimo odbora ni šla nobena prireditve v okraju, tako na primer desetletna obletnica OF in Ljudske armade, 400-letnica slovenske knjige in podobne. Navdvo dobra je bila prireditve v Tednu RK, ki je bila 6. oktobra 1951. Na skupščini so razpravljali tudi o nujni potrebi po rošljenem avtomobilu za Belo krajino. Okrajni odbor RK se je obrnil za pomoč tudi na hoo-kranske polake v Ameriki in upa, da mu bo uspelo zbrati sredstva za nakup avtomobila. Med sklepi, ki jih je sprejela skupščina, je tudi nadalnje širjenje ideje RK pod parolo: Vsaak državljan naj bo tudi član RK!

Med najnujnejše naloge, ki jih je sprejela letna skupščina pa spada zbiranje pomoči za oskudovane v tolimskem okraju. Okrajni odbor zbira tudi predmete, katere bo poslal na mednarodno razstavo RK v mestu Toronto v Kanadi, ki bo letos ob priliki XVIII. mednarodne konference RK.

Mestna industrija čevljev. Novo mesto. OSKRBNIKA za planinsko kočjo na Gorjan-ech in postojanko na Trški gori izide Planinsko društvo v Novem mestu. Plača po dogovoru. Natanečnje podatke dobijo interesei v pisarni »Putnika« v Novem mestu Glavni trg.

KUPIMO vezane ali nevezane letnike in posamezne številke starih dolenskih lokalnih časopisov (Dolenski novice, Resni glasovi, Dolenci, Sedanjost, Dolenski list) iz leta 1939 itd.. Plačamo vrzno denarje. Ponudbe pošljite uredništvu Dolenskega lista, Novo mesto, poštni predal 33.

—ar

Oglas

—ar

Medvedovo „Slovo od Bele krajine“

JOŽE DULAR

Med mnogimi kulturnimi delavci, ki jih je službena pot za daljšo ali krajšo dobo zanesla v Belo krajino, je bil tudi pesnik Anton Medved (1869—1910). Doma iz številne obrtniške družine v Kamniku, je zgodaj izgubil mater, se prebil skozi gimnazij in bogoslovje in 21. septembra 1892 nastopil prvo kaplansko službo v Semicu. Tu je ostal do 13. junija 1894, ko je bil premeščen za kaplana v Črnomelj, od koder pa je bil že po treh mesecih (21. septembra 1894) prestavljen v Smarje. Dve leti službovanja v Beli krajini sta bili zanj med najlepšimi leti, ki jih je preživel, saj ga je kasneje doletelo še devet službenih premeštitev in vrsta težav in bolečih razočaranj. Kot Belo krajino je vzljubil morda samo še okolico Prešernove Vrbe, saj je komaj tri leta pred smrtjo pisal prijatelju Francu Sal. Finžgarju: »... Da bi tudi le dobil polno pokojnino! Prošnja še ni rešena. Breznica

SLOVO OD BELE KRAJINE

Pozdravljena Krajina brežna, Rojakov mojih beli dom!
Pozdravljena mi, srca nežna, Spojena tesno z marsikom!

Pozdravljene mi loze tihe, Kamor ne seza solnce svit, Kjer slavec v noč pošilja vzdih na vejah bukev in rakit!

Pozdravljene, gorice mile, Ki vas pokriva trtja grozd! Kako so pesmi se glasile, Ko tu zorel je bujni grozd!

Pozdravljena, kraljica Kolpa, In Vlahinja in sivi Klek, Ki nad Krajino liki stolpa Oziraa se že mnogi vek.

Pozdravljena mesta, ne velika, A kralji belega sveta; Črnomelj, Semic in Metlika, Pozdravljeni mi od srca!

Ne zabim tudi vas, junaki, Gradovi, priče davnih let, Pobrežje, Krupa in Mrzljaki, Podturen, Gradca lepi svet.

Kako sem vzljubil vas, o znanci Z goric in kamenitih tal, Kar terni vas meje Gorjanci In tihe Kolpe medji val.

Popevke mile v tožnem duhu, Cutečih vaših prsij jek, Še danes mi zvone v posluhu, Zveneje bodo mi na vek.

Očaran sem poslušal dede, Može razborne sivih las, Globoko vtianil njih besede V srce — modrosti zdrave glas.

Iz knjig učenih proučeval Svoj rodni jezik sem nekoč; Čim dlje, tem jasneje spoznaval Bogastvo, njega kleno moč.

Prišel sem k vam. Vsprejet prijazono Takoj sem v dušo vas objel, In gledal in poslušal pazno Kar narod vaš je delal, del.

Učil sem večne vas resnice, Kar božji nam ukaz veli, Toda slovenske govorce — Te mene ste učili vi.

Kako določev, čist in veren, Kako umljev, domač, krepak, Cutilom, mislim ves primeren Jezika vam izraz je vsak.

Če prav domneva zbor učeni, Da jezik kaže ljudstva dar, Potem, srce, raduj se v meni! Poslednji ni naš ohtar.

Ubožen, preprost na zunanje, Po duši darovit, bogat, Vsekdar za dobro vnet dejanje, Pozdravljen bodi, beli brat.

Miru in sreče ure zlate, Uživaj vedno zarod tvoj, Kot vekomaj spomine nate Jaz v srcu nosil bom s seboj.

se mi je globoko vsadila v srce in ne morem jo pozabiti. Semic — Breznica! Alfa — omega!...
Semic ga je z zanimivo okolico in gostoljubnimi ljudmi takoj pritegnil nase. Že mesec dni po svojem prihodu v Belo krajino piše Finžgarju, da ima dosti dela, zlasti na oddaljenih podružnicah, in da ima precej obilno vinsko bero in da prav pridno piše pesmi. Vsak večer tarokira z učiteljem in učiteljico v domači čitalnici, včasih pa se jim pridruži tudi dekan in drugi kaplan. Pohvali izvrstna in zdrava vina, pove, da ima svoj hram, hladilnico pod njim in brajdo, ki pa ne da dosti grozja. Toda kar je glavno, ljudje ga imajo zelo radi.

Kakega posebnega družabnega življenja v Semicu, ki ga takrat še ni vezala s svetom železnica, Medved pa ni mogel pričakovati. Zato se je včasih počutil precej osamljenega, kar je 1. marca 1893 tudi potožil v pismu prijatelju Finžgarju: »Tu je življenje jednolično in pozimi dolgočasno. Sicer pa morda že nisem kmalu toliko samsval, nego li tu. Prav tako.« Hvala Bogu, modrica mi je toli milostna, da sem že Lampetu (uredniku Doma in sveta) poslal blizu 40 pesmi tu zloženih.« In malo dalje: »... Ljudje, zlasti možje me imajo zelo radi (a tercijalke ne).«
V samotni je Medved veliko ustvarjal in je že dva meseca po svojem prihodu v Belo krajino sporočil uredniku dr. Fr. Lampetu, da ima na čisto prepisanih pesmi, ki jih je vse zložil tukaj. Dobro leto kasneje spet poroča Finžgarju: »... Veliko delo pripravljam: Ostrovihar, tragedija v 5 dejanjih. Prvi dve dejanji sta gotovi, daljna podrobno zasnovana. Vederemo, kaj bo iz tega...« In spet naprej: »... Tukaj natanko prisluškujem ljudski govoric. To ti je

krasno! Marsikaj sem si že pridobil, med drugim tudi spoznanje, kako bore malo poznajo jezik ljubljanski rdeči gospodje (= kanoniki).«
Tako sta torej potekali pesniku Medvedu dve leti, ki ju je preživel med Belokranjci. Delo med ljudstvom, po podružnicah, skromno razvedrilo v semiški čitalnici in tiho literarno ustvarjanje za pisalno mizo. Prisluškoval je barviti, sočni domači besedi in to verjetno prav pogosto pri poliču v družbi semiških vinogradnikov. Pravi, da je ravno v Beli krajini sredi obširnih trtič vzljubil Noetovo vinsko rožo, zaradi katere je moral kasneje iskati leka v protialkoholnem zdravilišču Prant-hof na Nižjem Avstrijskem. Pa naj bo že kakor koli: Semic je bil med njegovimi življenjskimi postajami kraj, na katerega je poleg Breznice hranil najlepše spomine.

V novembru 1951 je Janez Janžekovič iz Radovice, št. 55, po svojem sinu študentu Lojzu poslal Belokranjskemu muzeju v Metliki Medvedov rokopis. Dvakrat preganjena dvojna pola na zunaj že porumeneloga papirja je to, z dolgo pesmijo o slovesu od Bele krajine. Z veliko, umirjeno, skoraj šolsko vestno pisavo je napisanih 16 kitic in na koncu stoji pripis: Zložil pesnik — kaplan Anton Medved.
Janžekoviču, ki je bil v letih 1910 do 1912 v orglarski šoli v Ljubljani, je zadnje leto ta rokopis prinesel njegov prijatelj, takratni ljubljanski študent Jože Molek z Boldraža pri Metliki. Morda bi jo kdo na orglarski šoli ugledal. No, ugledana ni bila in objavljena tudi ne. Naj jo vsaj zdaj boro Belokranjci, ki jim je bila namenjena.

¹ Citati so vzeti iz Medvedovih pisem, ki jih je objavil Finžgar l. 1914 v Domu in svetu.

O vtisih z novomeškega kirurškega oddelka

Marsiko prav gotovo pozna stavbo, ki se ponosno dviga na levem bregu Krke — žemsko bolnišnico. Tako ima se je bolnišnica prijel, ker je bil včasih tu le porodniški oddelak sedaj pa je tudi kirurški.

To je kraj strahu, trpljenja, upanja, veselja, kraj porajanja novih življenj, pa tudi kraj, kjer sempatična usoda študenta; zato pa gleda človek stavbo z mešanimi občutki: zdaj si veseli napredka medicinske znanosti, zdaj se ti valjujejo misli, ki jih je izrazil Sokrates v »Oidipus«:

»Prasen nič mi je vaše življenje, rodovi človeški! Komu je sreča kdaj več naklonila kot kratko omamo, a po omami iztreženje grenko!«

Stopiva v stavbo! V skladu a hčnim redom ta takoj potiplje vratarica kod in kam. Človek bi mislil, da je to le sitnost, pa ni tako. Če bi vsi vprek hodili vsak čas k bolnišnici, bi jih morali poleg tega pa bi bila večja možnost okuževanja. Teza pa ne sme biti, ker je vsak dan operiranih več bolnikov. Torej trpljenje z vratarico! Ako je bolnik slab, tedaj ti tako dovolijo, da ga obiščeš kadar koli.
Na hodnikih presenetljive skrajna snaga in tokanje osebja. Brž ti povedo, da je na eni strani oddelka septika (bolniki s okuženimi, gnojnimi ranami), na drugi strani aseptika (bolniki z neokuženimi ranami). Prehajanje iz oddelka na oddelki ni dovoljeno da se bolniki ne okužujejo.

Bolniške sobe nimajo dosti bolnikov (po 12), a je vendar preveč, če računamo a tem, da je eden že zdrav, drugi nestrpno čaka operacije, tretji se zviija v bolečihah itd. Seveda devlino najtežje bolnike a posebno sobico. Ker se narodova kultura izraža predvsem v skrbi za bolnika, bo treba misliti odgovornim faktorijem tudi na to pomankljivost.

Ista skrb, trpljenje bolnike takoj zblizha, da drug z drugim občustvujejo, si pomagajo. Strežniki in strážnice so silno vestni, požrtvovalni in vljudni. Ko jih opazuješ ti nehoti pride na misel, da naj bi se ob njih učili lepega vedenja in socialističnega humanizma vsi — tudi naši dijaki. Človek bi komaj verjel, da je mogoče preprosto kmečko dekle v nekaj letih toliko prevozditi. Brez dvoma ima v tem pogledu uprava bolnišnice, primarij dr. Bajec, sindikat in še kdo ogromno zaslug. Opazoval sem a. Marijo

Tomšičevo, kako je izven uradnih ur stregla telega bolnika vso noč in se ni niti za trenutek premaknila od postelje.

Čim pride do bolnika primarij dr. Bajec, takoj občuti, da je ljubezven, vljuden, izredno miren in iče duševnega stika z njim. V razgovoru mi je tudi sam priznal, da to dela namerno ker tako laže ugotovi bolezen ter jo uspešno zdravi. Zanimivo je, da imajo bolniki vanj neopojno zaupanje. Koliko je to vredno, lahko ve samo ljude, ki je kdaj visel med življenjem in smrtjo, pa mu je kateri rešil življenje. Zato pa ni nič čudnega, če hodijo na njegov oddelk bolniki iz krajev, ki bi spadali pod druge bolnišnice. Tudi primarijeva asistenta dr. Mastenova se požrtvovalno trudi z bolniki.

Ker sem imel priložko, da sem opazoval razmere v zagrebški in ljubljanski bolnišnici pred vojno, moram reči, da tako urejenega oddelka dostoj še nisem videl.
Seveda pa je treba pri tej priložki opozoriti odgovorne faktorije tudi na pomankljivosti, ki jih ne moreta odpraviti niti uprava niti primarij: eno stranice za kakih 30 bolnikov nikakor ne zadostuje. Tudi centralna kurjarska ni tako v redu kot bi bilo treba. To pa je najnujno potrebno zlasti v operacijski dvorani pa tudi po hodnikih in sobah, ker prehlad lahko hitro upihne operiranevo življenje.
Ker je kirurško delo silno odgovorno in naporno, mislim, da morata imeti dr. Mastenova sobo na malo bolj mirnem kraju kot pa pac. ima.

Naj bi bile le vrstice skromno priznanje Svetu za zdravstvo, dr. Bajcem, upravi in vsem tistim, ki vzorno skrbje za delo na oddelku!

Drobine iz dolenske popotne malhe

Ker je »Pavlihovala« torba premajhna, da bi pobasala vse mestne zgodbe KOČEVJA in njegove okolice, sem jo zadnjeje mahnil še tje. Ljudje me tam okoli še vse premoajo poznajo, zato mi tudi na železniki postaji niso hoteli shraniti polne malhe v garderobo — ker je sploh nimajo. Sneg so pridno kidali v tej zimi, to je res, če naklepiš so me na mostu, da me je začel boleti zob. Na lekarni pa je bilo napisano: »Zaradi kida-zijske snega« zaprtlo. Tako sem ostal brez aspirina in sem si kar zažvižgal: Vsak ga po svoje kida.

Pri Salki vasi sem poskočil — lep plakat je vabil k »Navihanki«, še bolj pa mikavna opazka: mladini izpod 14 let vstop ni dovoljen! To nas je bilo v dvoranici! Vse je drlo k predstavi! Nekdo je zmajčilo »Vesega gasilca« v »Navihanki«, v zadnjem dejanju pa sta se dva odločila za vstop v kmečko obdelovalno združenje! To pa je za mladino bržčas prepovedano. Dobro so me potegnili za nos, moram jim priznati.
Zajahal sem kolo in jo kar čez brbe potegnili v BELO KRAJINO. NA SINJEM VRHU sem samo toliko počil, da sem našel administratorko na kloju vljudnega pisana. Je pisala vabilo staremu komunistu, ki gre, če je treba, tudi peš v 30 kilometrov oddaljeni Črnomelj na konferenco, samo da ne zamudi. Birokratska papirmazačica pa je svoje vabilo zabelila z nadvse britno in skrajno vljudno opazko: »Če ne pridete na sejo, se vas privede s silo.« Le to je dekliško pozabili napisati, kaj si predstavljajo pod to silo! Morda tisto, ki še njo drži v službi klojca? No, o tem še drugič, ko se bova v malhi spet srečala.

V GRIBLJAH se nisem nič kaj dosti mudil. Tam je nek nepridiprav, ki konju pre odreže, če ga privežeš pred gostilno, ali pa ti predere kolo, če ga za hipec pušča na cestni! Pa tudi vren nisi v Gribljah. Oni večer sta se vračala oče in sin iz vinograda, pa je začel stapati sinko očetu prah iz suknje, da je stari klicati na pomoč in pričam zatrjeval, da nima prave suknje in da se sploh ob obeh večer prah slabo vidi. Znanci in neznanci so me žicali za cigarete, tako da so me mimogrede osušili. Stopil sem v zadrugo, vendar pa mi je listič »Zaprtlo« službeno v Črnomelju povedal, da deklet ni doma. Pa ata se zmotil! Napisati bi morali »Zaprtlo« privatno v Metliko. »Tam sem ju namreč srečal še pol ure!«
Ves upehan sem v METLIKI sedel v gostilni in prisluhnil kritiki metliških patri-cijev, ki so zmravirali izralsko družinico iz Gribelj.

»Pa kaj je bilo?« sem zaradovedil. — »Kaj?!?!?« so izbulili oči, »si si pa res, Janez, če tega še ne,« takoj kmečki fantje in dekleta prišli na metliški oder igrat. Doma so pokazali. A kako, bože mili! Niti našim-kani niso bili kakor treba, neka igralka se je pa kar v škornjih vrtela po odru.
»No, pa kaj potlej?« sem jim oponesel. »Ali mislite, da takrat, ko je Jurčič pisal Domna kmečke deklinece, niso nosile škornjev? Mislim, da so jih Salomonarjev si prav gotovo niso natikale in svilenih ali najlon nogavice! Kar pa šminkanje zadeva,« sem jih še podražil, »bi jim pa lahko pomagali! Preprosti ljudje so to, sami so se baje naučili igrati, nihče jim ni pomagal v Gribljah. Vaj bi vi jih našminkali, pa bi bile pristne. Vaj

»...Tudi v našo vas bomo napeljali elektriko...«

Tako nekako končujejo zapisniki krajevnih frontnih sestankov in tudi krajevnih ljudskih odborov ter zborov volivcev v mnogih podgorjanskih vaseh, kjer še nimajo elektrike. To je dokaz, da ljudje v najoddaljenejših vaseh znajo ceniti električno silo, brez katere si skoraj ni mogoče misliti naprednega gospodarstva. Res pa je, da tisti, ki jim elektrika že služi v vsakdanjem življenju bodisi za razsvetlavo, v gospodinjstvu ali za pogon različnih strojev, ne znajo vedno te dobrote človeštva pravilno ceniti. Koliko jeze in nerganja je, če zvečer zaradi preobremenjenosti luč ne sveti dovolj ali pa če celo ugasne, kar ni pri taki napetosti nič čudnega. Kaj pomeni elektrika v gospodarstvu, so najbolj občutili Dolenci, ko je velika količina novozapadlega snega v letošnji zimi potrgala daljnovođe in smo bili dva dni brez električnega toka. Mesta in vasi so bila v temi, prenehala je teči voda po vodovodu, ustavilo so se vsi stroji, samovarčki so ostali mrzli, prav tako električne peči. Koliko naporov so vložili elektriki v tistih dneh, da so popravili vse poškodbe na daljnovodih, koliko je dela, preden zasveti v vasi elektrika! Koliko to stane in odkod pravzaprav dobivamo električno energijo, to je za marsikatero potrošnika neznan uganka. Prav to pa nam je dalo pobudo, da smo se obrnili na upravnika novomeškega obrata DES, tovariša Pirnata, ki nam je radevolje postregel s podatki.

Električno omrežje v novomeškem sektorju dobiva v glavnem tok preko Rajhenburga po dveh daljnovodih, od katerih gre eden preko Krškega polja po dolini Krke, drugi pa po Mirenski dolini do Trebnjega. V skrajni sili dobimo tok še iz Črnuč preko transformatorja na Grosupljem, toda le, če je tam toka dovolj. V kritični noči 27. januarja je novozapadli sneg potrgal oba daljnovođa iz Rajhenburga, Črnuče pa niso imele zadosti toka. Dve noči in dva dni so delali elektriki na popravilu teh vodov v snegu in snežnem meteu. To delo ni tako enostavno, kajti potrgane so bile tudi vse telefonske žice, zato je bilo treba preiskati ves daljnovod v dolžini 150 km od droga do droga. Tovorni avtomobil je takoj običljal v snegu, zato so šli na pot peš, s smučmi in sanmi. Daljnovod je bil prekinjen na več krajih in za ceno največjih naporov so elektriki že prvi dan v glavnem popravili poškodbe, toda tako ni mogoče pustiti, ker so potrgane telefonske žice in se ni mogoče sporazumevati, dokler se ne vrnejo monterji. Lahko bi prišlo do nesreče, električna sila ne pozna šale. Neglede na poškodbe pa je treba večkrat pregledati daljnovode in pri tem splezati na vsak nosilec, pa naj bo vreme kakršno koli.

Mnogo je še prošelj za napeljavo elektrike v razne vasi. Kako ustreei vsem, ki bi jo radi? Tovariš upravnik je povedal tole:

»V lanskem letu smo zgradili na območju novomeškega okraja tri transformatorske postaje, potegnili 11 km daljnovođa, napeljali 50 km omrežja ter v 30 vaseh napravili 552 priključkov. Seveda smo vse to lahko napra-

vili le s požrtvovalnim sodelovanjem samih vaščanov, ki so v večini primerov opravili vsa težakša dela in kupili material. Tudi OLO je veliko pomagal. Letos bo mogoče ugoditi raznim vasesm le toliko, kolikor si bodo potrošniki električne energije sami kupili potreben instalacijski material. Priznati pa je treba, da je njegova cena precej visoka. Tako stane po novih cenah ena transformatorska postaja z vso opremo okrog milijon dinarjev ali še nekaj več, en kilometer daljnovođa pa stane okrog 800.000 din. S tem morajo računati vsi, ki želijo imeti električno energijo.«

Pogoste motnje in prekinitev električnega toka so posledica preobremenitve. Poraba električnega toka raste pri nas veliko hitreje kot raste njegova proizvodnja. Sele ko bodo vse nove hidrocentrale, ki jih gradimo, dajale tok s polno zmogljivostjo, se bo stanje zboljšalo. Za primer, kako se je poraba električne energije povečala po vojni, naj navedemo primer elektrarne »Suvobor« v bližini Novega mesta, ki je pred vojno krila vse potrebe Novega mesta in okolice, danes pa ne krije niti ene petine teh potreb. Edinstven primer v svetu je način sodelovanja vseh elektrarn v naši državi. Vse velike in male elektrarne oddajajo tok v skupno omrežje, ki deli tok vsem potrošnikom v državi. To pa bo še toliko bolj prišlo od izraza potem, ko bodo obratovalne vse električne centrale, ki jih sedaj gradimo na različnih krajih države.

Šentjernejske novice

Ob navzočnosti predsednika Sveta za kulturo in prosveto OLO Novo mesto I. Grašiča in okr. šolskih inspektorjev Kastelca in Nedrca je bila pretekli teden v Št. jernjskega sektorska šolska konferenca z dele Drša, Dobrava, Orehovec, Št. Jernji in Zamek. Učitelji so poročali o svojem delu, uspehih in težavah, ki se jim postavljajo na pot, skratka o vsej šolski in izvenšolski problematiki. Zivahno razpravljanje je pokazalo vsestransko delovanje prosvetnih delavcev. Na konferenci, ki je trajala ves dan, je tov. Grašič referiral pred vsem o liku učitelja v socialistični družbi.

Dekleta izobrazovalna teaja lepó zaključujejo svoje delo. Pred dnevi so zaigrala Bele vrtnice; v igri so se posebno odlikovale Jordanova, Pušavčeva, Pavlinova, Jerakova, Dvojmočeva, Hruševar, Kodrič, Medvedec, Zalokar in oba Svalja. V nedeljo bo razstava kuharske umetnosti in ročnih del, ki bo pokazala, kaj so se dekleta naučila tudi na tem področju. V nedeljo, dne 30. marca, bo ob pol devetih dopoldne tudi predavanje člana okrajnega komiteja KPS Novo mesto tov. Franca Kolarja o razvoju družbe. K predavanju vabimo vse prebivalce Št. Jernjeja!

Vas Ostrog se bavi s nadrom, da bi zgradila lep gasilski dom, ki bo v ponos vsej okolici, služil pa naj bi tudi za kulturno-prosvetno delo. Gasilci in vaščani pa naj pred deli še dobro premislijo, kje bo novi dom stal. Z njegovo postavitvijo bi se dala lepo združiti tudi misel o postavitvi spomenika 30 žrtvam iz NOB, oboje pa naj bi predstavljalo zaokroženo celoto.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Ljubljanska cesta 25, telefon 516. — Poštini predal št. — Tekoči račun pri Komunarni banki v Novem mestu št. 616.1-90323-1 — Četrtletna naročnina 100 din, polletna 200 din, celoletna 400 din. — Naročnina se plačuje vnaprej — Tiska tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani

Potrebujete sobno pohištvo, stavbeno opremo, sođe in ostale mizarске in sodarske izdelke? — Obrnite se na

Prvovrstna izdelava Zmerne cene Zahtevajte ponudbe

DRŽAVNO OBRITNO PODJETJE

MIZARSTVO DVOR pri Žužemberku

prezema v žaganje hlodovino vseh vrst. — Zagamo prvovrstne sortimente za izvoz in domačo uporabo. Prevezujemo tudi večje količine do 6000 kub. m letno. Pogodbe po najnižjih kalkulacijah. — Obrnite se osebno ali pisмено na naše podjetje, da vam postrežemo s točnejšimi podatki

Državno obrtno podjetje

ŽAGA DVOR pri Žužemberku

plazi okoli kapelice in oltarjev nekje v Beli krajini, bomo kakšno veselo strelali iz malhe, malhe popotne...
Čez Gorjance me je zaneslo v NOVO MESTO. Na Ljubljanski cesti sem se ustavil pri tistih, ki klopjejo Katarinim trg. Trije delajo, trije podpirajo lopate... Pa spet menjajo vlogi: trije klopjejo, trije obero drže za krampe, da ne bi padli na blatno cesto. O, storilnost pa taksi! Cesta, še dolgo te bom meril v blatu in prahu, če te bodo delali tako »pridni« in svneti krampači...
Novomeških novic želite? Strelaj jih bomo iz malhe; pravijo, da bo letos v Kapitulu birna za triletne otroke (starejše je namreč sram teh ceremonij) — če so dovoljene skrivne poroke, dvajsetletni krstni botri in očetvi brez porok, kakaj ne bi bilo še birme za dojenčke!
Potrebujete moko? Na Seidlovi cesti sem je kupil 10 kg, pa sem našel domo in ajel star papiratn zmečkan in nagrižen dinar, kosček bivše vreče, pa raznih končev vrvice in drugega drobiža, da se mi je kar milo storilo. Lepa čednost je varčnost, ana-ga pa je vredna še precej več!
Zeliste kečke! Pri bivšem Oblaku sem bil v trgovini, pa je stara ženica pred menoj »vprašala« prodajalko, po čim je ta rač. »En četrt kilogram stane 45 dinarjev,« je ona precej osorno odgovorila, ženi pa je bilo menda predragno in je šla iz trgovine.
»Saj človeka že po kislu poznaš, če bo kaj kupil ali ne...« je vrgla za njo druga prodajalka, tako da sem jo ucvrl v štaucno, da se meni ne bi kaj takega oditali. Hči, da sem tudi samo nekaj vprašati, pa nič kupiti.
Da je ta svet neprilazen in nevljuden, sem si dejal in si spoodil odvisni št. pri »Biffeju«, pritilni črko »je« napisu trgovine »SNEGULČICA«, naročil triine mize, da ne bodo kmetice plačevale kazni, ker dajejo živila na cesto, nato pa sem v smislu zadnje odločke osnrgi in čistilo postiral blato na železniki rampi in jo lepo posul s peskom. Potolžil sem še najbolj zapuščeni revni v Novem mestu — cenik na Florjanovem trgu in razglasno desko pred okrajem, nato pa sem odhlačal v SKOČJAN. Udeležil sem se pojedine kuharskih tečajnic v fozrovju, v drugo, posebno sobo, kjer so go-spodom tudi servirali, me pa niso pustili, češ, da nisem nič kaj preveč pobožne sorte. So pa tiste tečajnice in njihove vodnice bolj zato, ki so v Skočjanu priredile po tečaju veliko igro s še večjim križem, grofi in s hlapci. Denar, ki so ga dobile po drugi uprizoritvi v nedeljo, 9. marca, so pa lepo družino zapile pri Marinčiču...
Še v KARTALJEVO sem skočil na raz-stavo, ki so jo priredile tečajnice. Skoraj nisem mogel v dvorano (taka je kot mirno-peška), notri pa je bilo marsikaj lepega. Pridna so bila dekleta, nič ne rečem, le ne-kaj me je zbudilo v oči: kar 40 (beri štiri-deset) tort s primernimi in neprimernimi napisii so zastavila! Ni malo preveč za Kartaljevo tolikšno število tort! Vsakdo se rad posladka, vsaka res pa ima tudi svojo mejo.
No, približno na spet kaj okroglega! Pa pišite mi, če imate kje kaj posebnega, pa naj bo na Kočevskem, v Beli krajini, po-trebnijskem ali pa novomeškem okraju! Po-voš za res ne morem biti sam!
Vaš
Janez Popotni

BELA KRAJINA v predzgodovinski dobi

Za nami so dolgi zimski večeri, z njimi pa čas, ko so belokranjski očanci posedali v zapekih in ob kupici vina pripovedovali mlajšim o davni preteklosti Bele krajine. Izročilo naših očancev se spominja razen zgodb iz turških in grofovskih časov tudi še medlo časov, ko je hunski kralj Attila divjal čez našo zemljo. Kaj pa je bilo pred tem v naših krajih? O tem ljudsko poročilo molči. Naše očance in njihove poslušalce pa zanimajo tudi ti časi.

»Ko sem bil še fantek,« je letos nekoga večera pripovedoval stari oče z Grma pri Podzemlju, »so prišli z Dunaja znanstveniki, ki so jim rekli arheologi. Kopalji so za našo vasjo v hosti na kraju, ki mu pravimo 'Gomilice'. Izkopali so veliko število loncev — rekli so jim žare —, v katerih je bil pepel, sežgane kosti in precej raznih predmetov iz bronu; velike in lepe zaponke, igle itd. Arheologi so rekli, da je bilo tu nekdanj grobišče Ilirov, ki so živeli v teh krajih tisoč let pred našim štetjem. Pepel in koščice pa so ostanki njihovih mrtvih, katere so sežigali.«

»Ko sem bil še fant,« ve povedati spet drugi očka z Vinice, »je prišla v naše kraje nemška kneginja Meklenburska. Pod Željcem v Stražnem dolu je izkopala več sto žar z velikim številom bronastih predmetov. Nad tem grobiščem je veliko gradišče, na katerem so živeli Kelti. Keltski predmeti, najdeni v grobovih, so že veliko bolje izdelani kakor oni iz Podzemlja. Kelci pa so tu živeli pet sto let pred našim štetjem.«

»Nekoč, ko sem oral,« pripoveduje stari Svajcar z Loke pri Črnomlju, »sem s plugom zadel na nekakšno veliko opko. Zdelo se mi je nenavadna, zato sem jo spravil. Ob neki priliki sem jo pokazal nekemu profesorju iz Ljubljane; ta mi je dejal, da je rimska...«

Veliko bi nam še lahko povedali belokranjski starčki, kaj vse so našli pri oranju njiv ali kopanju vinogradov. Zemlja nam odkriva preteklost naših rodov. Kakor odprta knjiga je, če jo znamo brati in se učiti iz nje, kako so živeli ljudje nekoč v teh krajih, davna tisočletja pred nami. Poizkusil bom o teh časih povedati kaj več, saj nam izkopanine naših dedov same ne bodo mogle v celoti odkriti te knjige.

Kakor za ostale kraje v naši domovini, velja tudi za Belo krajino, da delimo njeno prazgodovino v starejšo kameno (paleolit), mlajšo kameno (neolit), bronasto ter starejšo in mlajšo železno dobo.

Vsaka izmed teh dob je v Beli krajini zapustila nedvomljivo sledove. Poiskali si bomo najdišča posameznih dob in poskušali pravilno razumeti jezik, s katerim nam govorijo izkopanine.

V starejši kameni dobi je človek uporabljal orodje in orožje iz neobdelanega kamna, pravilneje rečeno: za orodje in orožje je uporabljal grob, ne-

obdelan kamen, ki je že po svoji obliki ustrezal človekovemu namenu. Z obdelavo kamna začne človek komaj na koncu paleolita. Človek je tedaj živel predvsem od lova, stanoval pa je v pečinah in jamah. Predpostavljamo, da je v Beli krajini takrat živel človek v jamah ob Kolpi, Lahinji, Dobljici in Krupi. V prehodnem delu Kočevske v Belo krajino so nekje pri Starem trgu našli na stenah neke podzemne jame risbe paleolitnega človeka. V novejših časih je bilo pozabljeno, kje se ta jama nahaja.

V mlajši kameni dobi (neolitu) je kameno orodje in orožje že zelo lepo obdelano in ga je že več vrst. Človek se je poleg lova začel ukvarjati tudi s poljedelstvom, izdelovali pa je začel tudi lepo posodo iz pečene gline. Poznal je že mladode vse udomačene živali. Stanoval je v »sojenicah«, to je v kočah na koleh ob robovih barja ali na polju v kolibah, ki so bile narejene iz pletenega šibja in nabite z ilovico. Poznal pa je tudi prebivališča v zemljankah (zemunicah), izkopanih v zemlji. Na terasi v Vinomerju pri Metliki imamo neolitsko naselbino, kjer so ljudje stanovali v kolibah, narejenih iz pletenega šibja in ilovice.

Mlajša kamena doba se je zaključila s kuprolitom, to je s časom, ko so

ljudje začeli uporabljati baker. Za sedaj še ne moremo govoriti o pomembnejših najdbah iz kuprolita. Mlajša kamena doba s kuprolitom se je pri nas končala približno 1900 let pred sedanjim štetjem. Tedaj pa se je začela bronasta doba, ki je trajala vse do 1000 let pred našim štetjem. Po svojem načinu življenja in po tehniki se je človek iz bronaste dobe daleč oddalnil od mlajše kamene dobe. Izdeloval je že lepo število prvovrstnega bronastega orodja, orožja in posode iz žgane ilovice. Živel je že v spodobno narejenih hišah, skoraj je že v celoti obvladoval poljedelstvo in poznal domala vse kulture. Življenje se je razvijalo v plemenih, ki so se velikokrat vojskovala s sovražnimi sosedi, hkrati pa so že tudi imela močne stike s sosednimi sodnimi in drugimi plemeni. Trgovina je bila že precej razvita.

Pusti Gradec pri Črnomlju je značilna naselbina iz tistih časov. Zelo verjetno je tudi, da so v bronasti dobi na našem ozemlju tudi že prebivala razna ilirska plemena in da je bil tudi Pusti Gradec njihov. Pusti Gradec je že na pragu nove dobe, ki ima v Beli krajini bogata najdišča: to je starejša železna doba ali hallstattska doba. O tem pa se bomo pogovorili prihodnjik.

Vinko Šribar

Se ena stara slika Novega mesta

V letošnji peti številki »Tovariša« od 1. februarja, posvečeni Novemu mestu, beremo o dveh najstarejših znanih podobah Novega mesta. Klobučaričevi (Johannes Clobuciarich) skici iz leta 1604 in Valvazorjevi risbi iz leta 1648 (v »Tovarišu« je pomotoma navedeno leto 1689). Naj opozorim, da se pred vojno našli v Gracarjevem turnu pod Gorjanci zelo staro zidno risbo dolenske metropole, ki bo verjetno iz druge polovice 17. stoletja in za Klobučaričevo in Valvazorjevo najbrž tretja po

starosti. Odkrili so jo, ko so med južnim stolpom in stolpom z uro nad vhodom v grad belili hodnik in luščili stari belež.

Slika, ki prikazuje Novo mesto od kandijske strani, je velika 148x47 cm. Mesnel, Stele, Sternen in Gregorič, ki so si jo ogledali, so menili, da je risana s svincom in barvana, toda ne »a fresco«. Zal je močno poškodovana. V mestnem ozidju je videti šest stolpov, na levi strani pa most z oboki. Slika je Mesnel ob enem z neko grajsko miniaturo fotografiral, pa se mu posnetka nista posrečila. Fotografija, ki jo je napravil novomeški umetnostni zgodovinar Jože Gregorič — ki je jeseni 1943 padel kot partizan med nemškimi bombardiranjem Novega mesta — pa je uspela le na pol in jo hrani sedaj Ema Sobanova v Ljubljani. Na njej nisem mogel razpoznati odprtih mestnih vrat in pri njih obseena na vešilih, niti vseh stolpov, niti nekaterih drugih zanimivih podrobnosti, ki jih je baje videti na originalu.

Na čas nastanka kaže slika sama: franciskanska cerkev je upodobljena vsa v zidarskih odrih, ki jo grade ali obnavljajo.

Iz zgodovine je znano, da je prvotno cerkev sv. Lenarta že leta 1470 izročil kostanjeviški opat Erasmus franciskanom, ki so cerkev leta 1472 razširili. Leta 1664 je cerkev s samostanom vred pogorela in so jo patri zopet obnovili. Gracarska slika Novega mesta bo torej ali izpred leta 1470, iz leta 1472 ali pa je nastala leta 1664, oziroma kratk čas pozneje. Mislim, da je najverjetnejši zadnji datum in da predstavlja gracarska slika mesto prav med to obnovo cerkve po požaru.

Lastnici gradu, Vlasti Schoeppl-Rudeževi, se zdi, da je slika Novega mesta po tehniki izdelave morda nekoliko podobna Klobučaričevi. Kot Sternena učenska si je namreč pridobila slikarsko in risarsko oko. Vendar pa je le malo verjetno, da bi imeli opraviti res z doslej še neznanim Klobučaričevim delom, saj bi moralo preteči med njegovo prvo skico in gracarsko sliko celih šestdeset let, če je mož sploh tako dolgo živel. Lahko na bi bil avtor kak njegov učenec. Mislim, da bi z analizo slike strokovnjak to lahko pojasnil.

Ce bo domneva o času nastanka gracarske slike prava, je moralo dobiti Novo mesto med leti 1648 in 1664 nov most čez Krko. Na Valvazorjevi sliki je še primitiven lesen, na gracarski pa že obokan. Tudi analiza drugih sprememb bi nemara utegnila doprinesiti kaj k zgodovini razvoja dolenske metropole.

Predvsem pa bi si želeli dobrega posnetka gracarskega odkritja.

Ivo Pirkovič

Dolenjska primorskim bratom v nesreči

Za pomoč prizadetim krajem na Primorskem so medtem nakazali še: Golenci diškarskega doma v Šmihelju pri N. mestu 2254 din. Sindik podr. Podjetja kmet. strojne postaje Stara cerkev 8390 din. Okr. odbor ZVVI Trebnje 2900 din. Organ Narodne milice okraja Trebnje 7100 din. Sindik podr. del. in nam. v Semlju 2600 din. Sindik podr. »Usnjarski proizvedl.« Črnomelj 1310 din. Delovni kolektiv obrata »Ser-cere Gorla« vas pri Ribnici 7600 din. VO OF Novo lazi pri Kočevju 6700 din. Sindikat tožilstva in sodišča v Novem mestu 4000 din. Kom. straža pri KPD Novo mesto 9600 din. vaščani Krkavčevega vrha v Beli krajini 226 din.

Ali bi se dal rešiti problem učencev v gospodarstvu?

Objavljamo članek tov. Jožeta Zamljena, ravnatelja novomeške šole učencev v gospodarstvu, ki je bil napisan še ob zaključku I. polletja, vendar pa ga zaradi pomanjkanja prostora prej nismo mogli natisniti.

Kakor vse druge šole je tudi šola za učence v gospodarstvu raznih strok v Novem mestu 15. januarja končala polletje. Uspehi, ki so jih pokazali učenci, so naslednji: od 197 učencev, kolikor jih je na šoli, je dovršilo polletje brez slabih ocen 53,3%, z enim neozadostnim redom 29,3%, z dvema 11,2% in z več kot dvema 10,2%, neocenjenih pa je bilo 3%.

Vse te uspehe in neuspehe bi hotel analizirati, da bi tako prišli do zaključkov, od kod izvirajo nedostaki in kako bi jih odpravili.

Na prvi pogled bi človek dejal: »Neuspeh v znanju je v prevelikih zamudah pri kol-skem obisku.« Vendar pa temu ni tako. Kajti vsaj zamud je 1,46%, kar pravzaprav ne pomeni mnogo. Vendar pa nas preseneča pri zamudah nekaj drugega. Od vseh zamud je opravičenih 64,4%, kar pomeni, da se skoraj eno tretjino zamujanih ur ni opravilo. Vsakomur pada ta procent prav gotovo v oči in se sprša, kako je moglo nastati tako razmerje med opravičenimi in neopravičenimi urami.

Opriavičeno-neopravičeno ur cenih ur

1. razred	68,23%	31,77%
2. razred	57,35%	42,67%
3. razred	80,05%	19,95%

Opriavičeno-neopravičeno ur cenih ur

kovinarska stroka	72,6%	27,4%
lesna stroka	66,2%	33,8%
oblačilna stroka	65,6%	34,4%
usnjarska stroka	70,4%	29,6%

Stvar sama po sebi ne bi pravi nič pomenila če bi nam statistika o zaposlenih učencih v gospodarstvu po raznih sektorjih gospodarstva ne pokazala naslednjih števil.

Opriavičeno-neopravičeno ur cenih ur

1. razred	48%	52%
2. razred	55%	45%
3. razred	69%	31%

Opriavičeno-neopravičeno ur cenih ur

1. razred	48%	52%
2. razred	55%	45%
3. razred	69%	31%

Če primerjamo ti dve statistiki, bomo opazili naslednje: kakor raste od prvega razreda do tretjega zaposiliev v državnem sektorju, tako se dviga tudi opravičljivost zamujanih ur. Če bi pokazal razpredelnico samo v eni smeri, recimo po razredih, bi mi lahko očitali pristranost, tako pa kažeta obe razpredelnici isto. Obe razpredelnici sta dobra podkrepitve zaključku, da državna podjetja bolj skrbno za strokovni in teoretični ponk kakor pa privatni sektor. Kaj je temu vzrok? Eden izmed glavnih vzrokov je, vsakomur to, da imajo vsako podjetje posebnega človeka, ki se izrečno zanima za dele in učenje učencev. Drug vzrok pa je, da je diškarska knjižnica pregledana, da imajo učenci čas za učenje, kar pokaže tudi naslednja razpredelnica:

Opriavičeno-neopravičeno ur cenih ur

1. razred	58,8%	41,2%
2. razred	42,5%	57,5%
3. razred	60,0%	40,0%

Opriavičeno-neopravičeno ur cenih ur

1. razred	58,8%	41,2%
2. razred	42,5%	57,5%
3. razred	60,0%	40,0%

Pionirski novomeške gimnazije nam pišejo ...

Na novomeški gimnaziji je letos pionirska organizacija tako urejena, da sestavlja celoten odred »Bogdana Osolnika« več razrednih skupin, ki so si v začetku šolskega leta izbrale svoja imena, imena pokroviteljev, učevalnice skupin in ostale funkcionalne. V vsaki razredni skupini pa imajo vrsto krožkov, v katerih sodelujejo vsi pionirski skupine. Posebno delavjo so pionirji v I. c. razredu, v katerem vodi skupino marljiva pionirka Majda Pencica. Naj kar sama pove, kaka in kaj delajo:

»Naša razredna pionirska skupina ima ime po partizanskem pesniku Kajuhju. Kot pionirski se trudimo, da bi ga v vsem pomenu imeli. Imamo predsednika, tajnika, blagajnika, pa voditelje posameznih krožkov: fizikolturnega, pevškega, dramskega, folklornega, recitacijskega in šahovskega. Priradili smo že dve uspešni prireditvi. Posebno druga je bila prav lepa. Imeli smo več de-

Opriavičeno-neopravičeno ur cenih ur

1. razred	36,2%	63,8%
2. razred	34,7%	65,3%
3. razred	35,8%	64,2%

Vsekakor ni slabih uspehov vzrok samo zanimanje posameznih podjetij, ampak je še polno drugih vzrokov in vplivov, ki manjšajo uspeh, delovitost in zanimanje posameznih učencev.

Poglejmo nekaj vzrokov, ki ovirajo delo učencev v šoli. Eden izmed glavnih vzrokov je vsekakor neenotna predšolska, oziroma osnovnšolska izobrazba. Novi učeni nertli so naslonjeni na določbo, da se smejo sprejemati v uk k mojemu samo učenci s šestimi razredi osnovne šole, oziroma dvema razredoma gimnazije. S prehodnimi določili za upravitelje Sol za učence v gospodarstvu objavljenimi v »Objavah« št. 10 z 25. sept. 1951 je bil ta pogoj ukinjen, čeprav je učni načrt ostal neizpremenjen.

Opriavičeno-neopravičeno ur cenih ur

1. razred	36,2%	63,8%
2. razred	34,7%	65,3%
3. razred	35,8%	64,2%

Opriavičeno-neopravičeno ur cenih ur

1. razred	32,9%	67,1%
2. razred	32,9%	67,1%
3. razred	32,9%	67,1%

Ce pa vemo še, da je na celi šoli 9,5% učencev, ki imajo manj kot 4 razrede osnovne šole in 6% učencev, ki imajo 3 razrede gimnazije, potem nam postane stvar docela jasna. Tako različna predšolska izobrazba ne more ustvariti v razredu neke lesne, med seboj povezane delovne skupine. Tak konglomerat otrokova izvajanje učnega načrta, na drugi strani pa sili učencev v lenobo pri učnih, ki imajo višjo predšolsko izobrazbo in nezanimanje in otopenost pri učnih, ki nimajo najosnovnejše podlage. Temu bi se dalo odopniti na več načinov. Najosnovnejši način bi bil, da se sprejema v šolo in seveda tudi v uk učenci z enako predizobrazbo. Tako reševanje problema pa bi bilo zelo pogrešno in tudi nepravilno. Pogrešno zato, ker je tudi med posameznimi šolami različna, saj imamo nižje in višje organizirane šole, kar imamo eno, dvo, tri in več oddelčne šole, ki so že po svojem ustroju neenake, kaj šele vse druge. Nepravilno pa zato, ker bi ta način izločevali otroke oddelčnih vasi od učenja v obliki, ker so v takih vaseh le nižje organizirane šole. Mišlim, da nima smisla pred takimi dejstvi skrivati glavo v birokratski pesek — v akte. Hotel bi pokazati razpredelnico, ki bo podprla moje mnenje, da tudi različnost v organizaciji šol močno vpliva na učni uspeh.

Opriavičeno-neopravičeno ur cenih ur

1. razred	48%	52%
2. razred	55%	45%
3. razred	69%	31%

Opriavičeno-neopravičeno ur cenih ur

1. razred	48%	52%
2. razred	55%	45%
3. razred	69%	31%

Opriavičeno-neopravičeno ur cenih ur

1. razred	48%	52%
2. razred	55%	45%
3. razred	69%	31%

Opriavičeno-neopravičeno ur cenih ur

1. razred	48%	52%
2. razred	55%	45%
3. razred	69%	31%

„Pa smo bili res zapeliani...“

„Pa smo bili res zapeliani...“

Kako so vaščani v Dobrnju prebirali knjigo o belogardizmu

Zima je minila. V senčnih legah in skritih kotanjah se še borijo z vedno toplejšim soncem zadnje krpe že umazane gube snega, vendar — pomlad je tu. Muhasta je bila letošnja zima, presneto nas je dajala na vseh koncih in krajih. Navzlic snegu se je pozimi na kmečkih domovih marsikaj napravilo: ta si je popravi orodje, oni vpręgo in jermenje, tretji spet kaj drugega. Otroci, ni ti so prišli na svoj račun! Saj smo se še starejši radi malo pokepali ali zakadili tega ali onega v sneg — pa bi otroci ne uživali v taki zimi? Dolgi, vendar pa lepi, so bili letošnji zimski večeri, katere smo tudi v Dobrnju hote ali ne hote morali preživeti na peči. Vendar pa smo jih leto dobro izkoristili.

Nekoč pred desetletji je »Prezvišeni« v Ljubljani pokupil vso naklado neke Cankarjeve knjige, tako sem bral nekoč. Naši ljudje pa so v nekaj tednih pokupili vso naklado Sajatove knjige »Belogardizem«.

»Res, hudi časi so prišli, ko se lahko vse tišila v knjigah in časopisih...« Tako so tožili nekateri v Dobrnju, ko je tudi k nam priromal čez Grmado Sajatov »Belogardizem« in se kmalu znašel na toplih zapekih. Sam ne vem, kako je prišlo do tega: na vsem lepem smo imeli izobrazovalni tečaj prav posebne vrste, kakršnega na okrajnem odboru Ljudske prosvete v Trebnjem menda še n'ima zapisanega.

»No, beri nam ti, saj veš, da knjige ni nikjer več dobiti...« so mi rekli — in brali smo jo. Večer za večerom smo se zbirali v veliki kmečki sobi, družba je bila vedno večja. To je bil študij, to je bilo razpravljanje!

»Glej, ta beli in ta rdeči so prišli kar skupaj,« so tu pa tam stikale glave ženske in si kaj pošepetale, vendar pa njihov šepet in pisana udeležba nista nikogar motila.

Najprej smo prebrali uvod in spoznali izdajalsko vlogo starih tiranov in oblastnikov v bivši Jugoslaviji. Od prvega dneva naprej pa se je kakor rdeča nit vlekla skozi vse naš večerni študij izdajalska pot škola in klera. Ljudje so se kar stresli, ko je oživel pred njimi ta ali oni spomin na zločine krvn'ka slovenskega ljudstva, ljubljanskega škofa Rožmana. Začelo se jim je jasnit. Prebrali smo že izjave priorja pleterskega samostana kartuzijancev o belogardistih in njihovi strahovladi. Ljudje so samo strmeli in začudeno vpraševali:

»Kaj so bili res taki tisti ljudje, ki so se borili za vero in boga, na narod pa so pozabili?«

»Zdaj vidim, da smo bili pa res zapeliani,« je nekoč večera po prebranih priorjevih besedah rekla stara Mina, ki i nikoli ni šlo v glavo, da je bila parti-

zanska borba pravična. Ljudje okoli mize in na peči so prikimali.

»Res je bilo izdajstvo vse njihovo delo, čeprav tega prej nisem mislil...« je odkrito povedal že v prvih dnevih študija Ivan, fant srednjih let, ki je bil tudi zapeljan od belogardistov.

»Kako to vse lepo po domače in točno piše, pa podprto je z dokazi in imenit se je spet ogledal starejši Tone, ki je nekaj let trgal hlače po ljubljanskih klopih, pa je zaradi revščine moral zapustiti šole in se oprjeti domačega dela.

»Pa koliko piše o Dobrnju, in vse je bilo res tako kot so zapisali...« se je izza zapečka oglasila sivolasa Ivana. Marsikdo je za hip sklonil glavo in tiho pomislil pri sebi: res je bilo tako. Zdaj se jim je odprlo, saj poznajo veliko delo, ki ga je opravila partizanska ljudska vojska.

Tako smo študirali Sajatov »Belogardizem«. Vsak večer se je število poslušalcev večalo in glas o knjigi je šel od človeka do človeka. Ljudem je knjiga odpirala oči, pokazala jim je pravo sliko bele golazni. Opazoval sem ljudi, ki so prihajali k našemu študiju. Dobri so — čeprav so med njimi zapeljanci, ki pa so v tej zimi marsikaj pridobili. Moja knjiga pa roma po vaseh in ne vem, kdaj jo bom spet videl. Pa če je tudi ne dobim več v roke — samo da bi povsod dosegl, kar je na našem »tečaju« na peči: prisnela je ljudem resnico.

»Kaj so bili res taki tisti ljudje, ki so se borili za vero in boga, na narod pa so pozabili?«

»Zdaj vidim, da smo bili pa res zapeliani,« je nekoč večera po prebranih priorjevih besedah rekla stara Mina, ki i nikoli ni šlo v glavo, da je bila parti-

zanska borba pravična. Ljudje okoli mize in na peči so prikimali.

»Res je bilo izdajstvo vse njihovo delo, čeprav tega prej nisem mislil...« je odkrito povedal že v prvih dnevih študija Ivan, fant srednjih let, ki je bil tudi zapeljan od belogardistov.

»Kako to vse lepo po domače in točno piše, pa podprto je z dokazi in imenit se je spet ogledal starejši Tone, ki je nekaj let trgal hlače po ljubljanskih klopih, pa je zaradi revščine moral zapustiti šole in se oprjeti domačega dela.

»Pa koliko piše o Dobrnju, in vse je bilo res tako kot so zapisali...« se je izza zapečka oglasila sivolasa Ivana. Marsikdo je za hip sklonil glavo in tiho pomislil pri sebi: res je bilo tako. Zdaj se jim je odprlo, saj poznajo veliko delo, ki ga je opravila partizanska ljudska vojska.

Tako smo študirali Sajatov »Belogardizem«. Vsak večer se je število poslušalcev večalo in glas o knjigi je šel od človeka do človeka. Ljudem je knjiga odpirala oči, pokazala jim je pravo sliko bele golazni. Opazoval sem ljudi, ki so prihajali k našemu študiju. Dobri so — čeprav so med njimi zapeljanci, ki pa so v tej zimi marsikaj pridobili. Moja knjiga pa roma po vaseh in ne vem, kdaj jo bom spet videl. Pa če je tudi ne dobim več v roke — samo da bi povsod dosegl, kar je na našem »tečaju« na peči: prisnela je ljudem resnico.

ZALOŽBA »KMEČKA KNJIGA«

Vam nudi za strokovno in splošno izobrazbo tele knjige:

Anton Flego: Oskrbovanje sadnega drevja	50 din
Andrej Škulji: Priručnik za sadjarstvo in vrtnarstvo	22 din
Ing. Vilko Masten: Boj ameriškeemu kaparju, broš. 100 din. v platnu	150 din
Ferdinand Trege: Kisanje krme (siliranje)	30 din
Ing. Tancik, Volk, Kranjc: Preiskava, gnojenje in apovanje zemlje	46 din
Tone Bantan: Varujmo se nezgod pri kmetijskem delu	89 din
Prof. ing. Vinko Sadar: Oljnatce, korenovke, predvalice in hmelj, broš. 240 din. pol platno	294 din

Naše najnovejše knjige:

Kaj so videli kmetijski strokovnjaki po svetu (potopisi)	80 din
Dr. Marjan Pavšič: Vreža mladih živali	60 din
Ivan Tavčar: Povestil (V. Zali. Kuzovec), broširana 100 din. celo platno	200 din
Ivan Cankar: »Jaz, bratje, pa vem« celo platno	200 din

Najboljši svetovalci pa vam bodo

Pavla Zakonjšek: Praktična kuharica, III. popravljena in lepo oprem. ijena izdaja	200 din
»Gospodinjki nasveti«, broširana 100 din, polplatno	180 din
»Kmečki žepni koledar«, celo platno	70 din

Vse našete knjige naročite pri založbi

»KMEČKA KNJIGA« — LJUBLJANA

GAJEVA ULICA 6 — poštni predal 874, telefon 38-90
Čekovni račun pri Narodni banki 601-90501-1

Zahtevajte naše knjige v najbližji knjigarni in v združni trgovini!

»Za dobro voljo«

Janez Popotni se vrača iz Trebnja izjemoma s prazno popotno malho. V vlaku ga nagovori radovedni potnik:

»Ali vi radi potujete?«

Janez: »Kdo?«

Potnik: »Vi?«

Janez: »Jaz?«

Potnik: »Da!«

Janez: »Ne.«

»Jaka, zakaj se ti pa tako nos sveti?«

»Od samega veselja, ker ga ne vti-kam v vsako stvar.«

Nekje na deželi je umrl bogataš, ki je bil med vaščani zelo nepriljubljen. Njegova hči je dala nabiti na vrata listič z besedami:

»Danes ob desetih dopoldne nas je zapustil in šel v nebesa naš predboji oče, brat, stari stric in tako dalje...«

Popoldne je bil pod prvim lističem nabit drugi in vaščani so brali:

»Popoldne ob dveh se ni prispel v nebesa. Sem v skrbeh. Sveti Peter.«